НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Інститут прикладного системного аналізу

Кафедра математичних методів системного аналізу

До захисту допущено:

В.о.завідувача кафедри

_____ Оксана ТИМОЩУК

«___»_____20__ р.

Дипломна робота

на здобуття ступеня бакалавра

за освітньо-професійною програмою «Системний аналіз і управління»

спеціальності 124 «Системний аналіз»

на тему: «Система прийняття рішень в кредитуванні на основі методів машинного навчання»

Виконав:
студент IV курсу, групи КА-64
Печериця Віктор Олександрович _____

Керівник:
професор, д. т. н., професор кафедри ММСА
Данилов Валерій Якович _____

Консультант з основного розділу:
професор, д. т. н., професор кафедри інформаційної безпеки ФТІ
Качинський Анатолій Броніславович _____

Консультант з економічного розділу:
доцент, к.е.н., доцент кафедри ТТПЕ
Шевчук Олена Анатоліївна _____

Консультант з нормоконтролю:
доцент, к.т.н., доцент кафедри ММСА
Коваленко Анатолій Єпіфанович _____

Рецензент:
доц., к. т. н., с.н.с.
Кисельов Геннадій Дмитрович _____

Засвідчую, що у цій дипломній роботі
немає запозичень з праць інших авторів
без відповідних посилань.
Студент _____

Київ – 2020 року

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Інститут прикладного системного аналізу

Кафедра математичних методів системного аналізу

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність – 124 "Системний аналіз"

Освітньо-професійна програма «Системний аналіз і управління»

ЗАТВЕРДЖУЮ
В. о. завідувача кафедри
_____ О.Л. Тимощук
«___»_____20__ р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студенту

Печериці Віктора Олександровича

1. Тема роботи «Система прийняття рішень в кредитуванні на основі методів машинного навчання», керівник роботи Данилов Валерій Якович, д.т.н., професор, затверджені наказом по університету від «___»_____ 20__ р. №_____

2. Термін подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи

Дані кредитної компанії «LendingClub» с 2007 по 2020 рік.

4. Зміст роботи

Побудова системи прийняття рішень для прогнозування результату кредиту на основі методів машинного навчання.

5. Перелік ілюстративного матеріалу (із зазначенням плакатів, презентацій тощо) _____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Економічний	Шевчук О.А., доцент		
Основний	Качинський А. Б. професор		

7. Дата видачі завдання _____

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Формулювання тематики (напряму) дослідження.	03.09.2019 – 30.09.2019	
2	Аналіз актуальності задач стосовно тематики дослідження	01.10.2019 – 30.10.2019	
3	Аналіз відомих результатів стосовно тематики дослідження	01.11.2019 – 30.11.2019	
4	Формулювання задач дослідження	01.12.2019 – 30.12.2019	
5	Уточнення теми дипломної роботи	25.02.2019	
6	Збір статичних даних, попередній аналіз даних	01.03.2020 – 30.03.2020	
7	Розробка програмного продукту для виконання обчислювальних експериментів	01.03.2020 – 30.04.2020	
8	Виконання обчислювальних експериментів, аналіз та оформлення результатів	01.05.2020 – 20.05.2020	
9	Оформлення пояснювальної записки у цілому	21.05.2020 – 31.05.2020	
10	Підготовка презентації для захисту	28.05.2020 – 01.06.2020	
11	Попередній захист дипломної роботи	01.06.2020 – 03.06.2020	
12	Захист дипломної роботи	15.06.2020 – 18.06.2020	

Студент Віктор ПЕЧЕРИЦЯ
Керівник Валерій ДАНИЛОВ

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 81 с., 46 рис., 10 табл., 2 додатки, 4 джерела.

Об’єкт дослідження – кредитні випадки, представлені статистичними даними.

Предмет дослідження – процес аналітичного прогнозування, що полягає у реалізації методів обробки статистичних даних і моделей машинного навчання на основі цих статистичних даних, а також аналізу результатів.

Мета роботи – побудова системи прийняття рішень для прогнозування результату кредиту на основі методів машинного навчання.

У роботі розглядається процес аналітичного прогнозування результату кредитів на основі методів машинного навчання. Особлива увага приділяється підготовці даних і створенні таких моделей, як дерева рішень і наївна модель Байєса. Наведено огляд сучасних моделей машинного навчання і методику їх побудови, процес підготовки даних і огляд даних щодо кредитних випадків і побудова моделей на основі цих даних. Запропоновано найефективнішу модель машинного навчання для побудови на її основі системи прийняття рішень.

КРЕДИТУВАННЯ, АНАЛІТИЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ КРЕДИТНИХ ВИПАДКІВ, МОДЕЛІ МАШИННОГО НАВЧАННЯ, АНАЛІЗ ЯКОСТІ МОДЕЛЕЙ.

ABSTRACT

Bachelor’s thesis: 81 p., 46 fig., 10 tabl., 2 appendixes, 4 sources.

The object of research – loan cases, presented by statistical data.

The subject of research – methods of data preparation and machine learning algorithms for loan result prediction.

The purpose of the research – creating a decision making system based on machine learning algorithms for loan result prediction.

The paper considers the process of analytical prediction of loan results based on machine learning methods. Particular attention is paid to data preparation and the creation of models such as decision trees and the naive Bayesian model. An overview of modern models of machine learning and methods of their construction, the process of data preparation and review of data on credit cases and the construction of models based on these data. The most effective model of machine learning for building a decision-making system based on it is proposed.

CREDITING, ANALYTICAL FORECASTING OF CREDIT CASES, MACHINE LEARNING MODELS, ANALYSIS OF MODEL QUALITY.

ЗМІСТ

ВСТУП

Сучасні організації збирають величезні об’єми даних. Для того, щоб дані були корисними для організації, їх необхідно аналізувати та робити висновки з них, які можна використовувати для прийняття рішень. Витяг інформації з даних — задача аналізу даних. У цій роботі увага зосереджена на аналітичному прогнозуванні, яке є важливим різновидом аналізу даних.

Аналітичне прогнозування — це побудова та використання прогностичних моделей, отриманих із даних. Модель використовується для прогнозування, щоб допомогти людині і організації прийняти рішення. Ми будемо використовувати термін прогноз. У повсякденному житті ми розуміємо прогноз як те, що може статися або не статися в майбутньому. В аналітичному прогнозуванні під прогнозом слід розуміти присвоєне значення будь якої невідомої змінної. Наприклад, прогноз ціни товару, оцінка ризику, класифікація ситуації тощо. Прогностична модель навчається, щоб робити прогнози на основі набору статистичних даних. Для навчання цих моделей ми використовуємо машинне навчання.

Машинне навчання — це автоматизований процес, котрий витягає шаблони із даних. Для побудови моделей в аналітичному прогнозуванні ми використовуємо машинне навчання з учителем. Ці методи автоматично будують модель взаємозв’язків між набором описових ознак та цільовою ознакою на основі набору прецедентів – зафіксованих випадків. Після цього ми можемо використовувати цю модель для прогнозування.

Використання моделей машинного навчання є поширеною практикою в процесі кредитування, адже точність прогнозів напряму впливає на дохід організації.

РОЗДІЛ 1. ДАНІ ПРО КРЕДИТНІ ВИПАДКИ

Процес аналітичного прогнозування складається з трьох основних частин:

1. Підготовка даних;
2. Моделювання;
3. Аналіз результатів та їх візуалізація.

Варто зазначити, що аналіз даних в організації також може включати в себе збір даних, презентування результатів, розробку програмного забезпечення в залежності від поставлених задач. В цьому розділі увага зосереджена на першому етапі аналітичного прогнозування – підготовці даних.

Перед початком роботи проведемо короткий огляд організації і даних з якими будемо працювати.

Компанія «LendingClub» - американська кредитна компанія із штаб-квартирою в Сан-Франциско, штат Каліфорнія, працює з 2006 року. Компанія заявляє, що до 2016 року вона видала кредитів на 16 мільярдів доларів. «LendingClub» дозволяє клієнтам взяти незабезпечений кредит (кредит без застави) від 1000 до 40 000 доларів, стандартний термін кредиту – три роки.

Отримані дані містять повну історію кредитів компанії за 2007-2020 роки, включаючи поточний статус кредиту і останню інформацію платежів. Інформація про компанію і її дані отримані з [4].

1.1 Аналітичний цикл обробки даних щодо кредитних випадків

Підготовка даних є першим і найдовшим етапом аналітичного прогнозування. Отримані дані можуть містити пропуски, помилки, неспівпадіння типів, форматів, зібраних даних може виявитися недостатньо або навіть забагато для аналізу, у випадку, якщо виявиться, що частина даних не вплине суттєво на результат прогнозування. Усі ці недоліки варто усунути перед етапом моделювання, щоб вони не сказалися на роботі моделі. Крім того, підготовка даних також може включати в себе нормалізацію даних і розбиття на тестову і робочу вибірки в залежності від обраних моделей.

Будемо проводити підготовку даних за допомогою SQL (Structured Query Language). Оскільки оригінальний файл даних не є таблицею бази даних SQL, а має розширення .csv, перетворимо його за допомогою засобів Microsoft Visual Studio:

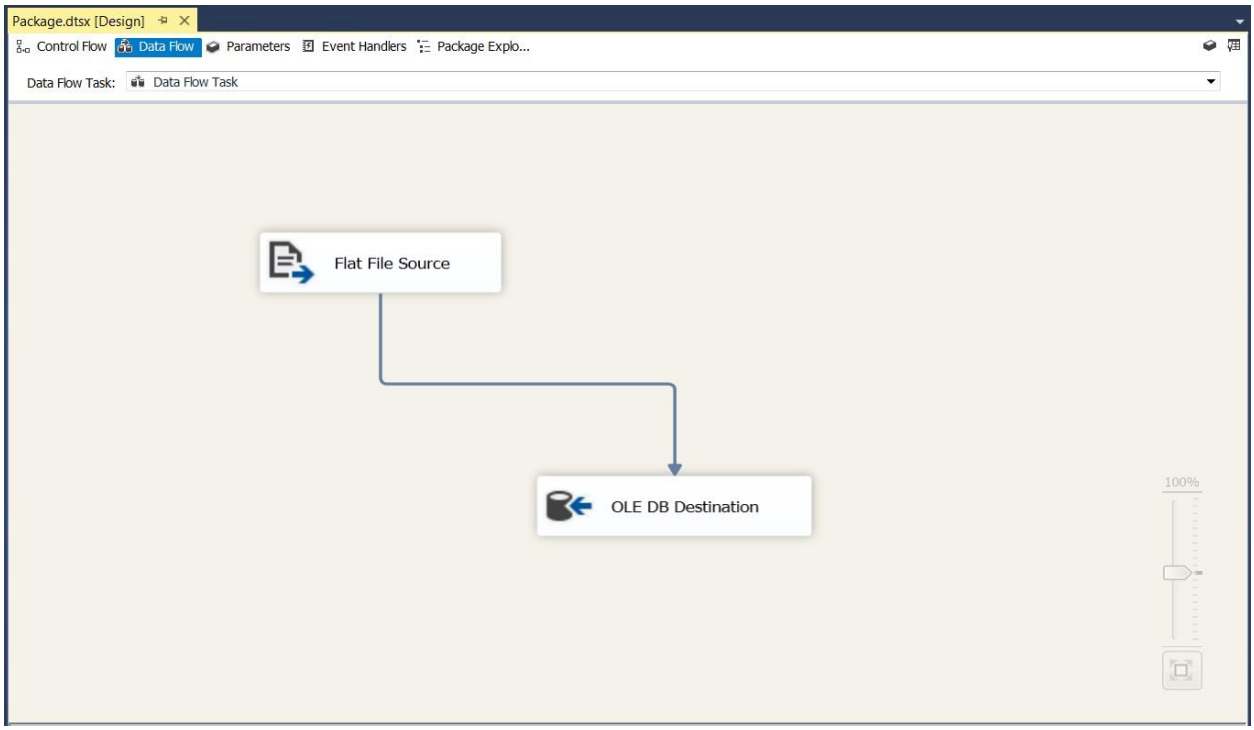

Рисунок 1 – Вигляд вікна Visual Studio

Отримуємо таблицю бази даних SQL. Проведемо огляд таблиці:

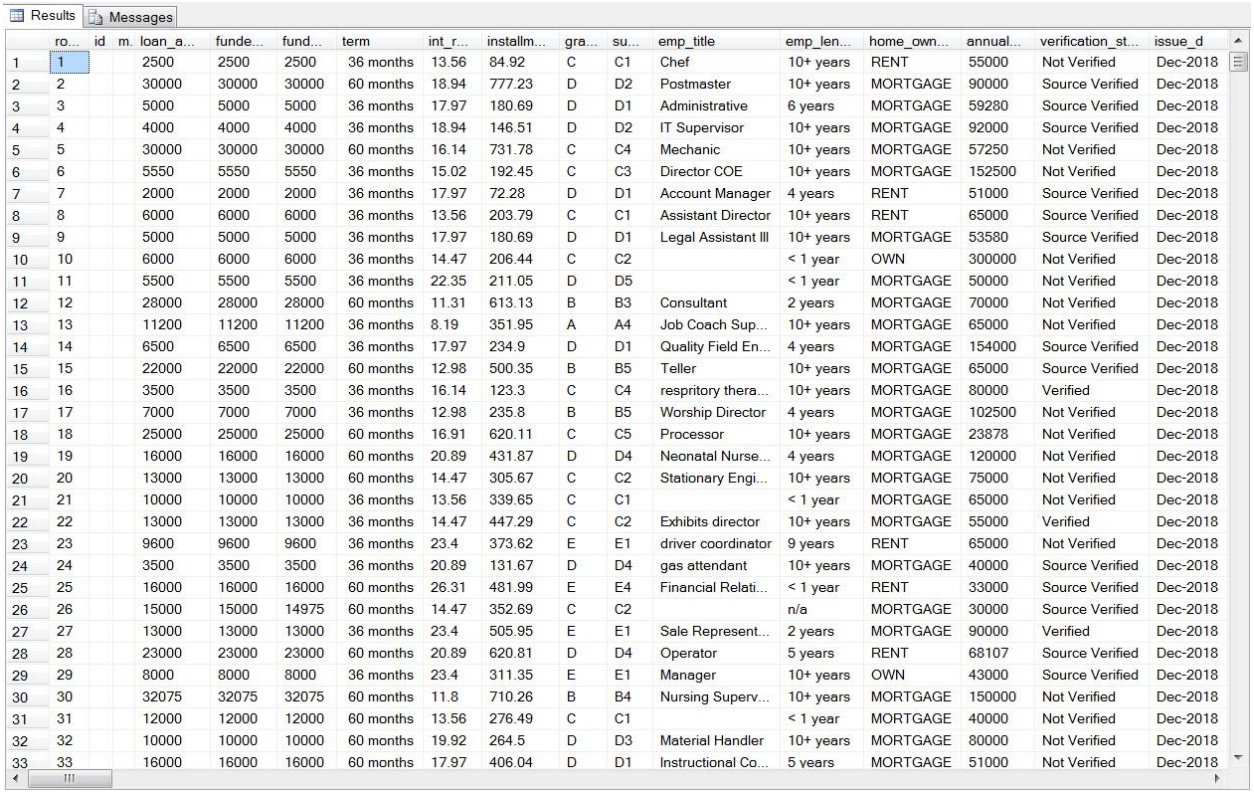

Results | Messages

	ro...	id	m.	loan_a...	funde...	fund...	term	int_r...	installm...	gra...	su...	emp_title	emp_len...	home_own...	annual...	verification_st...	issue_d
1	1			2500	2500	2500	36 months	13.56	84.92	C	C1	Chef	10+ years	RENT	55000	Not Verified	Dec-2018
2	2			30000	30000	30000	60 months	18.94	777.23	D	D2	Postmaster	10+ years	MORTGAGE	90000	Source Verified	Dec-2018
3	3			5000	5000	5000	36 months	17.97	180.69	D	D1	Administrative	6 years	MORTGAGE	59280	Source Verified	Dec-2018
4	4			4000	4000	4000	36 months	18.94	146.51	D	D2	IT Supervisor	10+ years	MORTGAGE	92000	Source Verified	Dec-2018
5	5			30000	30000	30000	60 months	16.14	731.78	C	C4	Mechanic	10+ years	MORTGAGE	57250	Not Verified	Dec-2018
6	6			5550	5550	5550	36 months	15.02	192.45	C	C3	Director COE	10+ years	MORTGAGE	152500	Not Verified	Dec-2018
7	7			2000	2000	2000	36 months	17.97	72.28	D	D1	Account Manager	4 years	RENT	51000	Source Verified	Dec-2018
8	8			6000	6000	6000	36 months	13.56	203.79	C	C1	Assistant Director	10+ years	RENT	65000	Source Verified	Dec-2018
9	9			5000	5000	5000	36 months	17.97	180.69	D	D1	Legal Assistant III	10+ years	MORTGAGE	53580	Source Verified	Dec-2018
10	10			6000	6000	6000	36 months	14.47	206.44	C	C2		< 1 year	OWN	300000	Not Verified	Dec-2018
11	11			5500	5500	5500	36 months	22.35	211.05	D	D5		< 1 year	MORTGAGE	50000	Not Verified	Dec-2018
12	12			28000	28000	28000	60 months	11.31	613.13	B	B3	Consultant	2 years	MORTGAGE	70000	Not Verified	Dec-2018
13	13			11200	11200	11200	36 months	8.19	351.95	A	A4	Job Coach Sup...	10+ years	MORTGAGE	65000	Not Verified	Dec-2018
14	14			6500	6500	6500	36 months	17.97	234.9	D	D1	Quality Field En...	4 years	MORTGAGE	154000	Source Verified	Dec-2018
15	15			22000	22000	22000	60 months	12.98	500.35	B	B5	Teller	10+ years	MORTGAGE	65000	Source Verified	Dec-2018
16	16			3500	3500	3500	36 months	16.14	123.3	C	C4	respritory thera...	10+ years	MORTGAGE	80000	Verified	Dec-2018
17	17			7000	7000	7000	36 months	12.98	235.8	B	B5	Worship Director	4 years	MORTGAGE	102500	Not Verified	Dec-2018
18	18			25000	25000	25000	60 months	16.91	620.11	C	C5	Processor	10+ years	MORTGAGE	23878	Not Verified	Dec-2018
19	19			16000	16000	16000	60 months	20.89	431.87	D	D4	Neonatal Nurse...	4 years	MORTGAGE	120000	Not Verified	Dec-2018
20	20			13000	13000	13000	60 months	14.47	305.67	C	C2	Stationary Engi...	10+ years	MORTGAGE	75000	Not Verified	Dec-2018
21	21			10000	10000	10000	36 months	13.56	339.65	C	C1		< 1 year	MORTGAGE	65000	Not Verified	Dec-2018
22	22			13000	13000	13000	36 months	14.47	447.29	C	C2	Exhibits director	10+ years	MORTGAGE	55000	Verified	Dec-2018
23	23			9600	9600	9600	36 months	23.4	373.62	E	E1	driver coordinator	9 years	RENT	65000	Not Verified	Dec-2018
24	24			3500	3500	3500	36 months	20.89	131.67	D	D4	gas attendant	10+ years	MORTGAGE	40000	Source Verified	Dec-2018
25	25			16000	16000	16000	60 months	26.31	481.99	E	E4	Financial Relati...	< 1 year	RENT	33000	Source Verified	Dec-2018
26	26			15000	15000	14975	60 months	14.47	352.69	C	C2		n/a	MORTGAGE	30000	Source Verified	Dec-2018
27	27			13000	13000	13000	36 months	23.4	505.95	E	E1	Sale Represent...	2 years	MORTGAGE	90000	Verified	Dec-2018
28	28			23000	23000	23000	60 months	20.89	620.81	D	D4	Operator	5 years	RENT	68107	Source Verified	Dec-2018
29	29			8000	8000	8000	36 months	23.4	311.35	E	E1	Manager	10+ years	OWN	43000	Source Verified	Dec-2018
30	30			32075	32075	32075	60 months	11.8	710.26	B	B4	Nursing Superv...	10+ years	MORTGAGE	150000	Not Verified	Dec-2018
31	31			12000	12000	12000	60 months	13.56	276.49	C	C1		< 1 year	MORTGAGE	40000	Not Verified	Dec-2018
32	32			10000	10000	10000	60 months	19.92	264.5	D	D3	Material Handler	10+ years	MORTGAGE	80000	Not Verified	Dec-2018
33	33			16000	16000	16000	60 months	17.97	406.04	D	D1	Instructional Co...	5 years	MORTGAGE	51000	Not Verified	Dec-2018

Рисунок 2 – Вигляд отриманої таблиці бази даних, аркуш 11

Таблиця має 153 поля (стовпців) і більше двох мільйонів записів. Значна кількість полів не суттєво впливатиме на результат передбачення. Виберемо необхідні поля і створимо с ними нову таблицю, з якою будемо надалі працювати.

Текст коду SQL із створенням та заповненням нової таблиці наведений у додатку А.

Маємо таблицю:

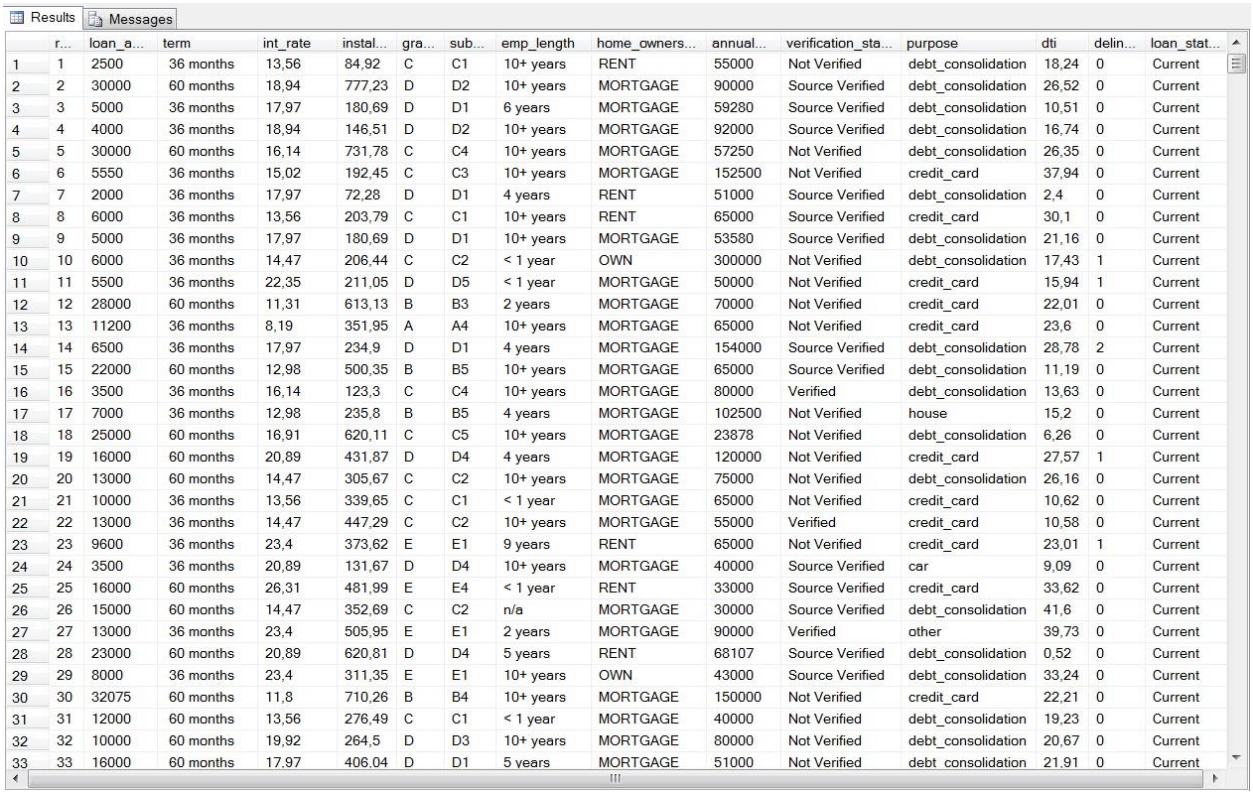

Results | Messages

	r...	loan_a...	term	int_rate	instal...	gra...	sub...	emp_length	home_owners...	annual...	verification_sta...	purpose	dti	delin...	loan_stat...
1	1	2500	36 months	13,56	84,92	C	C1	10+ years	RENT	55000	Not Verified	debt_consolidation	18,24	0	Current
2	2	30000	60 months	18,94	777,23	D	D2	10+ years	MORTGAGE	90000	Source Verified	debt_consolidation	26,52	0	Current
3	3	5000	36 months	17,97	180,69	D	D1	6 years	MORTGAGE	59280	Source Verified	debt_consolidation	10,51	0	Current
4	4	4000	36 months	18,94	146,51	D	D2	10+ years	MORTGAGE	92000	Source Verified	debt_consolidation	16,74	0	Current
5	5	30000	60 months	16,14	731,78	C	C4	10+ years	MORTGAGE	57250	Not Verified	debt_consolidation	26,35	0	Current
6	6	5550	36 months	15,02	192,45	C	C3	10+ years	MORTGAGE	152500	Not Verified	credit_card	37,94	0	Current
7	7	2000	36 months	17,97	72,28	D	D1	4 years	RENT	51000	Source Verified	debt_consolidation	2,4	0	Current
8	8	6000	36 months	13,56	203,79	C	C1	10+ years	RENT	65000	Source Verified	credit_card	30,1	0	Current
9	9	5000	36 months	17,97	180,69	D	D1	10+ years	MORTGAGE	53580	Source Verified	debt_consolidation	21,16	0	Current
10	10	6000	36 months	14,47	206,44	C	C2	< 1 year	OWN	300000	Not Verified	debt_consolidation	17,43	1	Current
11	11	5500	36 months	22,35	211,05	D	D5	< 1 year	MORTGAGE	50000	Not Verified	credit_card	15,94	1	Current
12	12	28000	60 months	11,31	613,13	B	B3	2 years	MORTGAGE	70000	Not Verified	credit_card	22,01	0	Current
13	13	11200	36 months	8,19	351,95	A	A4	10+ years	MORTGAGE	65000	Not Verified	credit_card	23,6	0	Current
14	14	6500	36 months	17,97	234,9	D	D1	4 years	MORTGAGE	154000	Source Verified	debt_consolidation	28,78	2	Current
15	15	22000	60 months	12,98	500,35	B	B5	10+ years	MORTGAGE	65000	Source Verified	debt_consolidation	11,19	0	Current
16	16	3500	36 months	16,14	123,3	C	C4	10+ years	MORTGAGE	80000	Verified	debt_consolidation	13,63	0	Current
17	17	7000	36 months	12,98	235,8	B	B5	4 years	MORTGAGE	102500	Not Verified	house	15,2	0	Current
18	18	25000	60 months	16,91	620,11	C	C5	10+ years	MORTGAGE	23878	Not Verified	debt_consolidation	6,26	0	Current
19	19	16000	60 months	20,89	431,87	D	D4	4 years	MORTGAGE	120000	Not Verified	credit_card	27,57	1	Current
20	20	13000	60 months	14,47	305,67	C	C2	10+ years	MORTGAGE	75000	Not Verified	debt_consolidation	26,16	0	Current
21	21	10000	36 months	13,56	339,65	C	C1	< 1 year	MORTGAGE	65000	Not Verified	credit_card	10,62	0	Current
22	22	13000	36 months	14,47	447,29	C	C2	10+ years	MORTGAGE	55000	Verified	credit_card	10,58	0	Current
23	23	9600	36 months	23,4	373,62	E	E1	9 years	RENT	65000	Not Verified	credit_card	23,01	1	Current
24	24	3500	36 months	20,89	131,67	D	D4	10+ years	MORTGAGE	40000	Source Verified	car	9,09	0	Current
25	25	16000	60 months	26,31	481,99	E	E4	< 1 year	RENT	33000	Source Verified	credit_card	33,62	0	Current
26	26	15000	60 months	14,47	352,69	C	C2	n/a	MORTGAGE	30000	Source Verified	debt_consolidation	41,6	0	Current
27	27	13000	36 months	23,4	505,95	E	E1	2 years	MORTGAGE	90000	Verified	other	39,73	0	Current
28	28	23000	60 months	20,89	620,81	D	D4	5 years	RENT	68107	Source Verified	debt_consolidation	0,52	0	Current
29	29	8000	36 months	23,4	311,35	E	E1	10+ years	OWN	43000	Source Verified	debt_consolidation	33,24	0	Current
30	30	32075	60 months	11,8	710,26	B	B4	10+ years	MORTGAGE	150000	Not Verified	credit_card	22,21	0	Current
31	31	12000	60 months	13,56	276,49	C	C1	< 1 year	MORTGAGE	40000	Not Verified	debt_consolidation	19,23	0	Current
32	32	10000	60 months	19,92	264,5	D	D3	10+ years	MORTGAGE	80000	Not Verified	debt_consolidation	20,67	0	Current
33	33	16000	60 months	17,97	406,04	D	D1	5 years	MORTGAGE	51000	Not Verified	debt_consolidation	21,91	0	Current

Рисунок 3, аркуш 12

Список полів таблиці:

1. row_number – номер рядка
2. loan_amnt – loan amount, сума кредиту;
3. term – термін кредиту;
4. int_rate – interest rate, відсоткова ставка;
5. installment – щомісячний платіж;
6. grade – клас кредиту (A-G);
7. sub_grade – субклас кредиту (A1-G5);
8. emp_length – employment length, термін працевлаштування клієнта;
9. home_ownership – наявність приватного житла клієнтом;
10. annual_inc – annual income, річний дохід клієнта;
11. verification_status – наявність верифікації рівня доходу клієнта компанією;
12. purpose – ціль взяття кредиту;

13. dti – debt-to-income, числова величина, що дорівнює відношенню щомісячних виплат клієта по усім його кредитам до його щомісячного доходу;
14. delinq_2yrs – кількість випадків правопорушення у кредитній справі клієнта за останні 2 роки;
15. loan_status – поточний статус кредиту.

Отримана таблиця має 2 265 101 записів.

Отримаємо картину розподілу статусу кредів:

Results | Messages

	loan_status	num
1	Fully Paid	1042034
2	Current	924042
3	Charged Off	261655
4	Late (31-120 days)	21901
5	In Grace Period	8953
6	Late (16-30 days)	3737
7	Does not meet the credit policy. Status:Fully Paid	1988
8	Does not meet the credit policy. Status:Charged ...	760
9	Default	31

Рисунок 4 – Розподіл статусів кредитів

Як бачимо, трохи менше половини кредитів мають статус «Current» (поточний), результат цих кредитів ще невідомий. Також є кредити зі статусом запізнення на різний термін та інші. Ці записи необхідно видалити з таблиці:

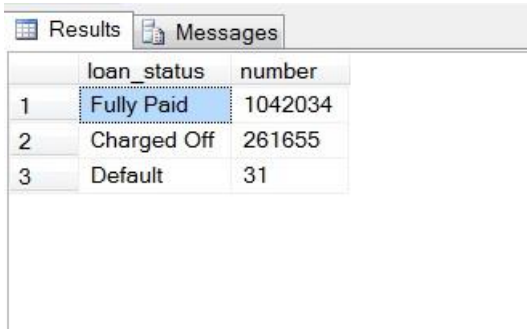

	loan_status	number
1	Fully Paid	1042034
2	Charged Off	261655
3	Default	31

Рисунок 5, аркуш 14 – Розподіл статусів після видалення непотрібних

Будемо класифікувати погашені та непогашені (дефолтні) кредити. Для цього позначимо записи зі статусом кредиту «Fully Paid» як 0, зі статусами «Charged Off» та «Default» як 1:

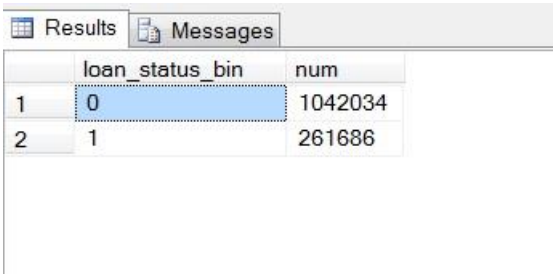

	loan_status_bin	num
1	0	1042034
2	1	261686

Рисунок 6

Текст коду SQL із цим перетворенням таблиці наведений у додатку А.

1.2 Основні характеристики даних щодо кредитних випадків

Продублюємо рис. 16 у вигляді гістограми:

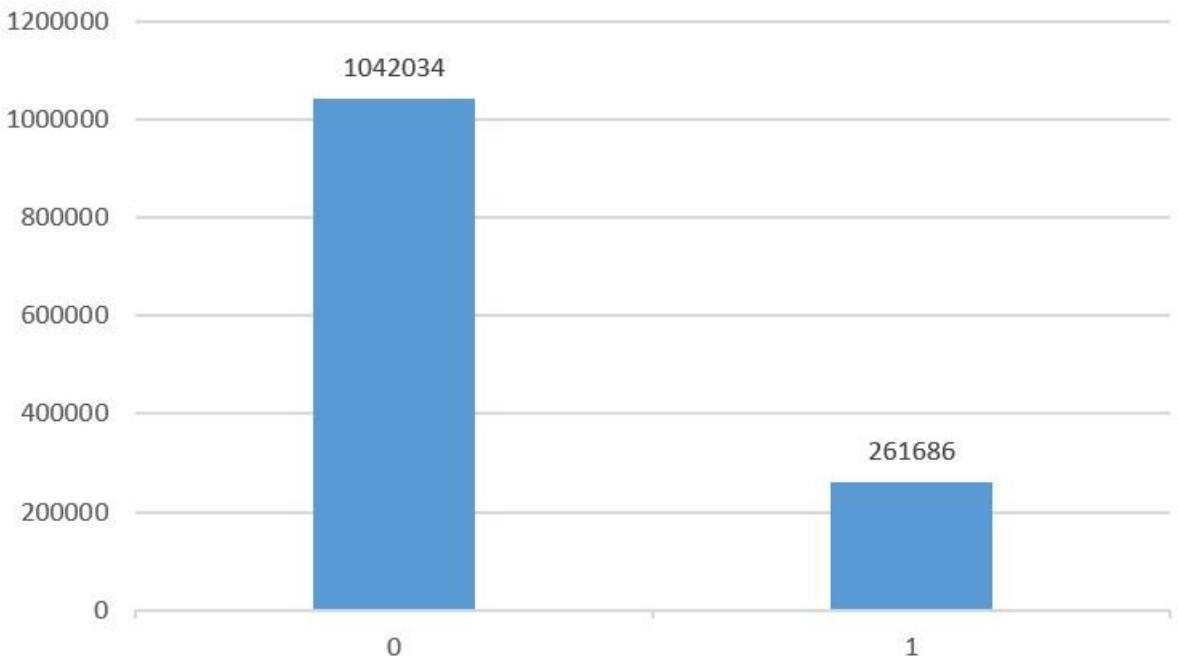

Рисунок 7 – Гістограма статусу кредитів (loan_status)

Як бачимо на рис.17, кількість погашених кредитів (0) суттєво переважує кількість дефолтних (1) – дані незбалансовані.

Також приведемо гістограми і по іншим полям даних:

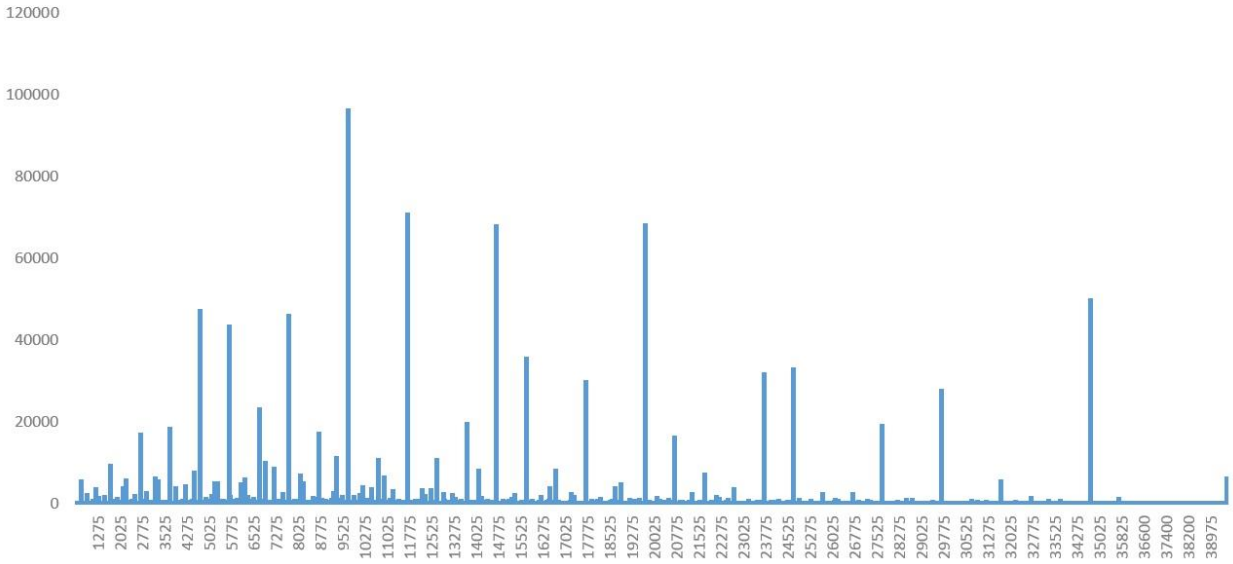

Рисунок 8 – Розмір кредитів (loan_amnt)

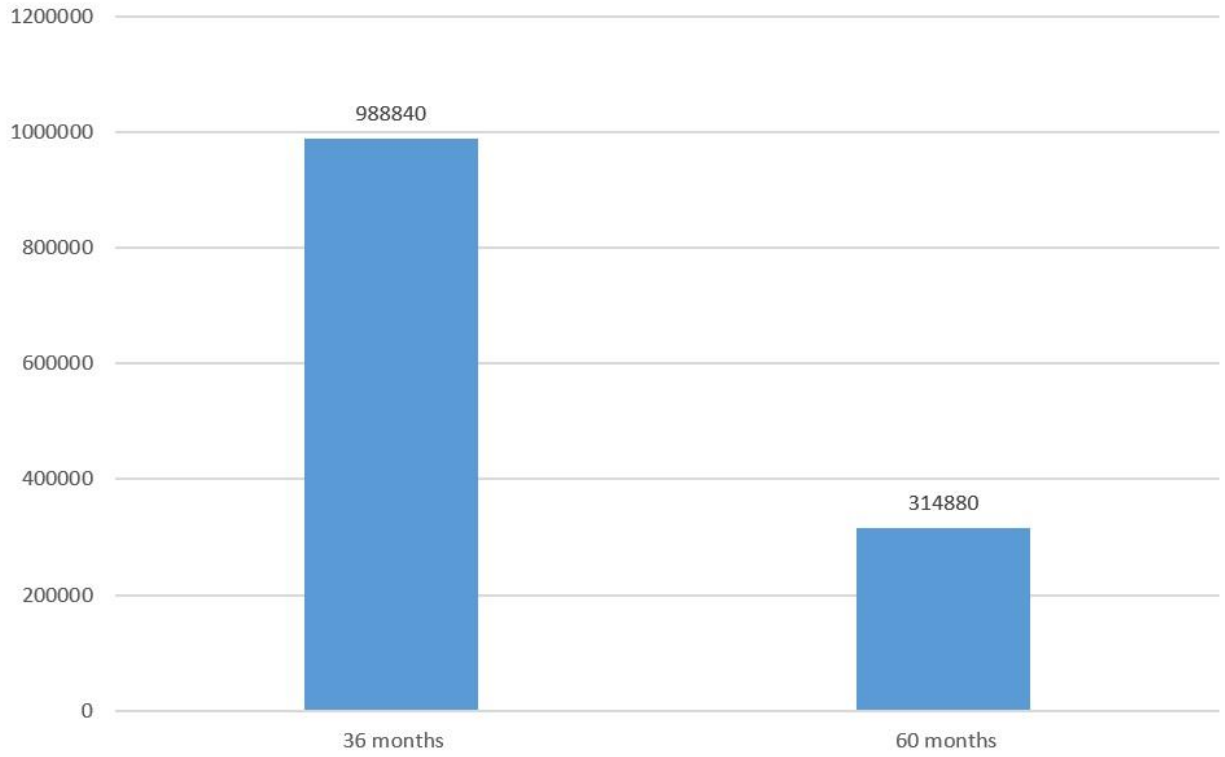

Рисунок 9 – Терміни кредитів (term)

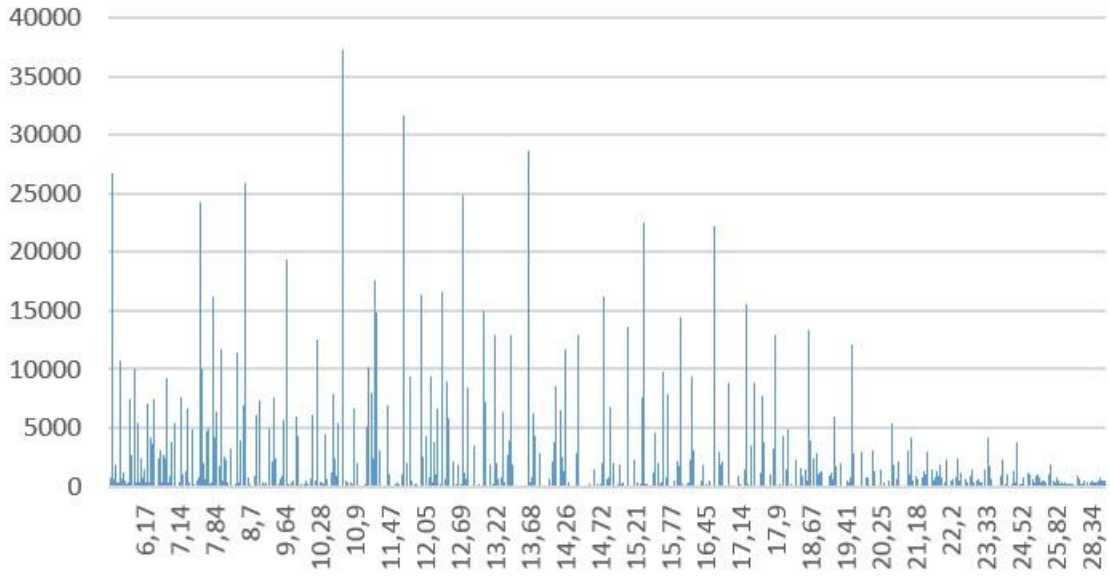

Рисунок 10 – Відсоткова ставка кредитів (int_rate)

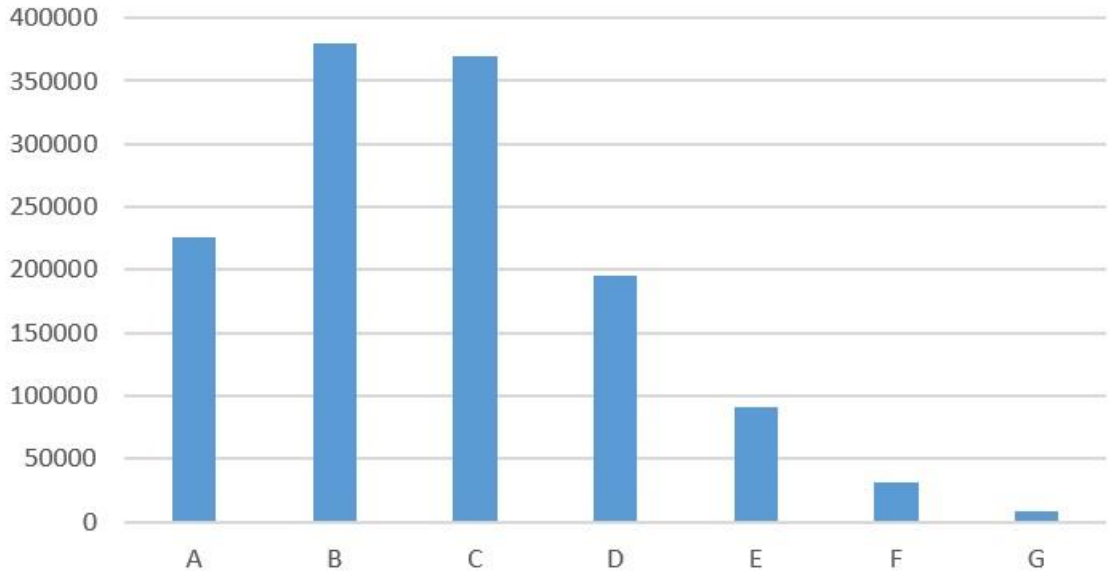

Рисунок 11 – Класи кредитів (grade)

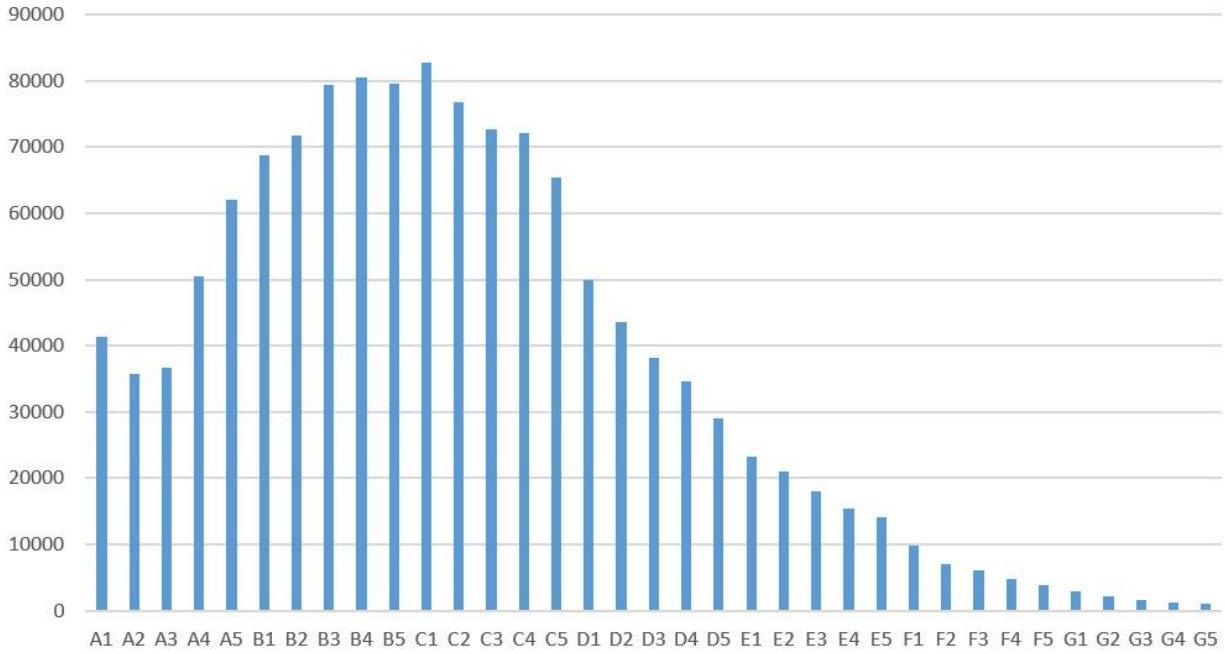

Рисунок 12 – Субкласи кредитів (sub_grade)

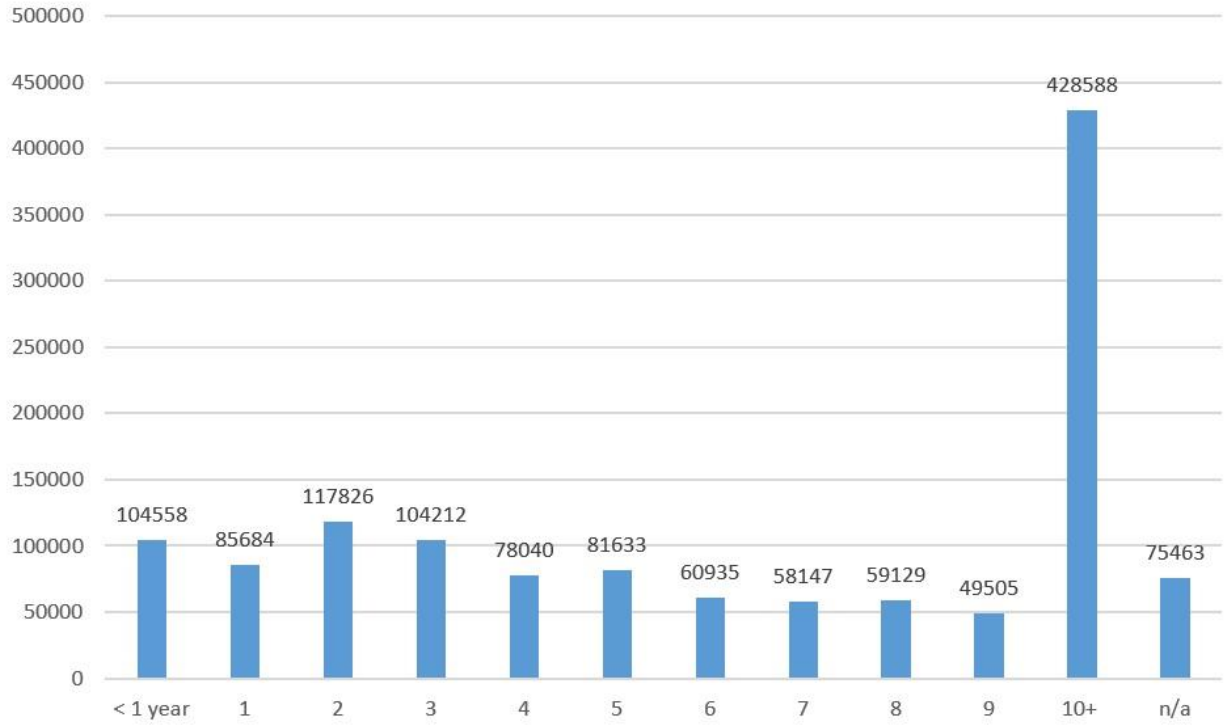

Рисунок 13 – Термін працевлаштування клієнта у роках (emp_length)

Рисунок 14 – Тип житла клієнта (home_ownership), (MORTGAGE – іпотека, OWN – власність, RENT – оренда, ANY – будь який, NONE – без житла, OTHER – інші)

Рисунок 15 - Наявність верифікації рівня доходу клієнта компанією (verification_status), (Not Verified – не верифіковано, Verified – верифіковано, Source Verified – верифіковано джерелом)

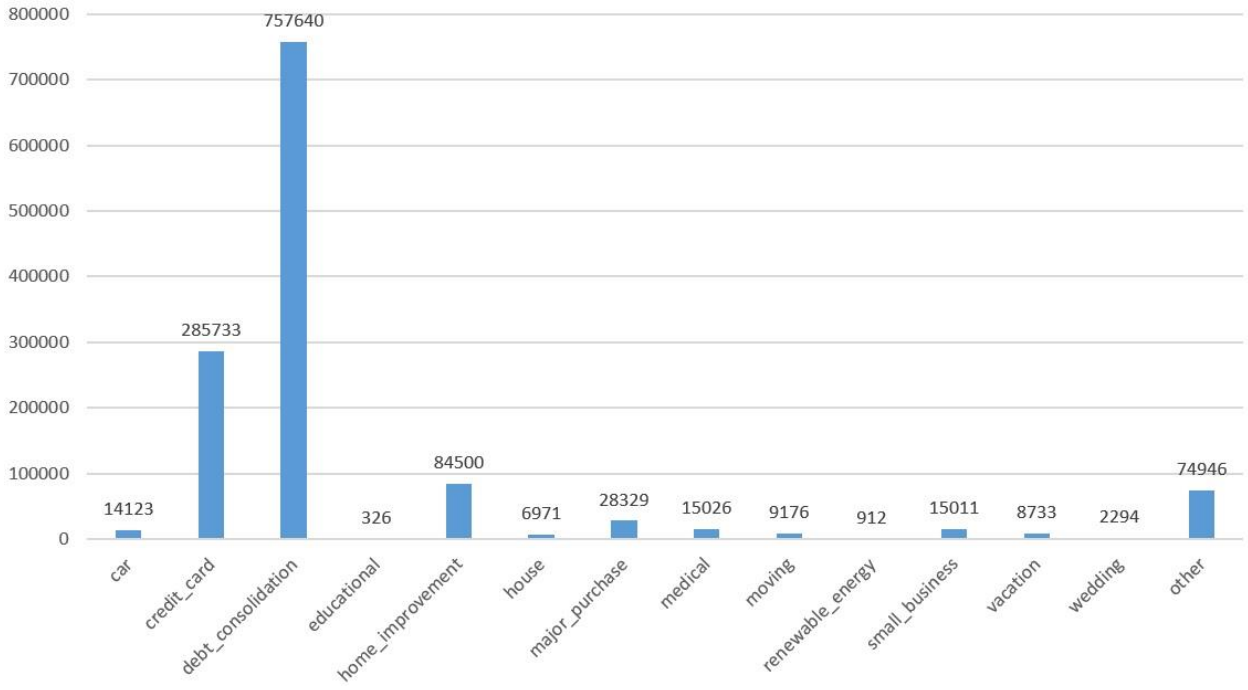

Рисунок 16 – ціль кредиту (purpose), (car – авто, credit_card – кредитний рахунок, debt_consolidation – рефінансування заборгованості, educational – навчання, home_improvement – покращення домівки, house – будинок, major_purchase – велика покупка, medical – лікування, moving – переїзд, renewable_energy - відновлювальна енергія, small_business – малий бізнес, vacation – відпочинок, wedding – весілля, other – інші)

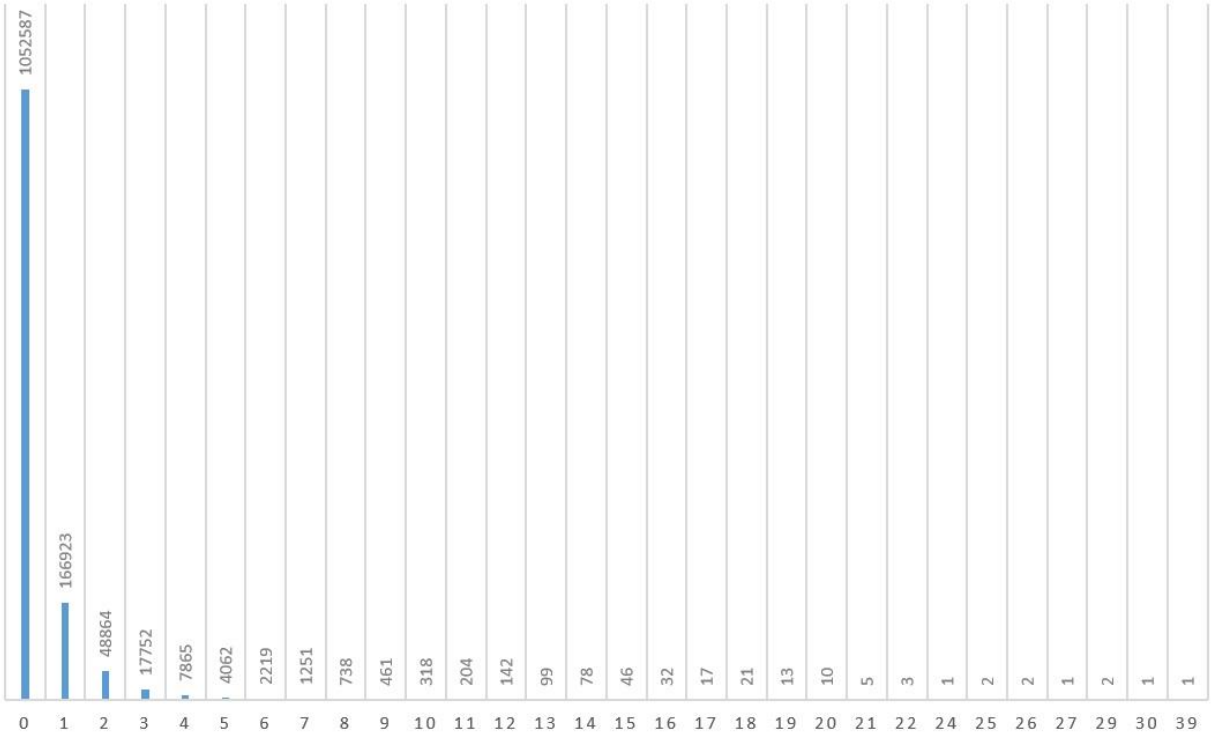

Рисунок 17 - Кількість випадків правопорушення у кредитній справі клієнта за останні 2 роки

Побудуємо кореляційну матрицю полів:

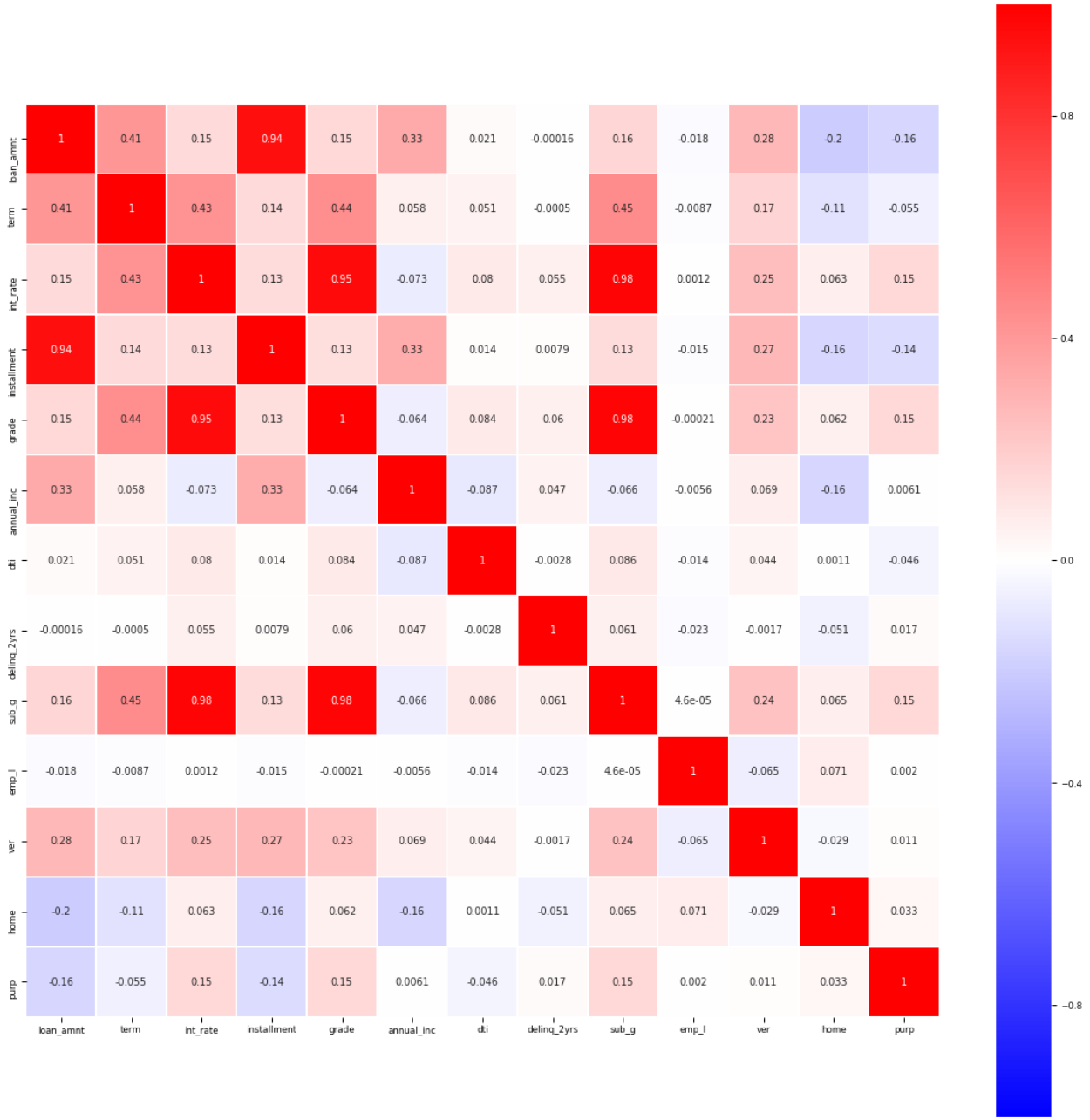

Рисунок 18 – Кореляційна матриця полів

Як бачимо, щомісячний платіж (installment) і розмір кредиту (loan_amnt) мають високу кореляцію (0.94), що є логічним. Клас кредиту (grade) і відсоткова ставка (int_rate) мають кореляцію 0.95. Субклас кредиту (sub_grade) і відсоткова ставка мають кореляцію 0.98. Річ у тім, що відсоткова ставка обирається напряму в залежності від класу кредиту. Видалимо поля

installment, grade і sub_grade на користь loan_amnt і int_rate щоб запобігти мультиколінеарності.

Крім того, гістограма рис. 21 показує, що є чимала кількість кредитів, у яких є невідомим термін працевлаштування клієнта (n/a). Видалимо записи з такою характеристикою.

Текст коду SQL із цим перетворенням таблиці наведений у додатку А.

Отримана таблиця має вигляд:

Results | Messages

	row_number	loan_amnt	term	int_rate	emp_length	home_ownership	annual_inc	verification_status	purpose	dti	delinq_2yrs	loan_status
1	1	12000	60 months	15,99	10+ years	RENT	86400	Source Verified	car	8,94	0	1
2	2	20000	36 months	7,49	7 years	OWN	55000	Verified	other	10,89	0	0
3	3	9000	36 months	18,39	4 years	RENT	42000	Source Verified	debt_consolidation	18,23	1	1
4	4	13250	60 months	16,49	1 year	RENT	38400	Not Verified	debt_consolidation	23,66	1	0
5	5	10000	36 months	13,99	< 1 year	MORTGAGE	285000	Verified	major_purchase	14,27	0	0
6	6	10000	36 months	5,99	< 1 year	RENT	45500	Source Verified	debt_consolidation	22,15	0	0
7	7	2000	60 months	20,25	2 years	RENT	39000	Source Verified	other	8,89	0	0
8	8	12000	60 months	20,25	2 years	RENT	76000	Verified	small_business	1,66	0	0
9	9	4000	36 months	10,99	2 years	MORTGAGE	98004	Not Verified	other	9,48	0	0
10	10	35000	60 months	19,69	10+ years	RENT	130000	Source Verified	debt_consolidation	4,53	0	0
11	11	34800	60 months	20,11	< 1 year	RENT	120000	Source Verified	debt_consolidation	8,38	0	0
12	12	3200	36 months	10,99	3 years	MORTGAGE	40000	Not Verified	debt_consolidation	13,17	0	0
13	13	14000	36 months	10,99	4 years	OWN	71000	Verified	debt_consolidation	23,35	0	0
14	14	18000	36 months	8,49	10+ years	RENT	73500	Not Verified	credit_card	14,68	0	0
15	15	4000	36 months	9,99	2 years	RENT	26280	Source Verified	debt_consolidation	23,29	0	0
16	16	7350	36 months	6,92	1 year	RENT	12480	Not Verified	small_business	1,54	0	0
17	17	17000	60 months	11,11	10+ years	MORTGAGE	59000	Not Verified	other	3,42	0	0
18	18	10000	60 months	10,37	10+ years	OWN	60000	Not Verified	home_improvem...	24,08	0	1
19	19	8000	36 months	9,63	5 years	RENT	68848	Not Verified	debt_consolidation	10,32	0	0
20	20	3500	36 months	11,11	3 years	RENT	74880	Source Verified	car	21,55	0	0
21	21	6000	60 months	15,65	8 years	MORTGAGE	50004	Source Verified	debt_consolidation	2,62	0	0
22	22	2500	36 months	6,92	6 years	OWN	31577	Not Verified	car	8,21	0	0
23	23	9600	60 months	17,51	3 years	RENT	65000	Source Verified	small_business	2,71	0	1
24	24	10000	36 months	10	5 years	RENT	29000	Source Verified	debt_consolidation	18,7	0	0
25	25	12000	60 months	18,62	< 1 year	RENT	39900	Verified	credit_card	8,87	0	0
26	26	10000	60 months	18,25	4 years	RENT	36000	Source Verified	small_business	9	1	0
27	27	25000	36 months	10,37	9 years	MORTGAGE	150000	Verified	debt_consolidation	10,84	0	0
28	28	14000	36 months	10,37	10+ years	RENT	57600	Source Verified	debt_consolidation	20,02	0	1
29	29	10000	60 months	19,36	7 years	MORTGAGE	65000	Not Verified	debt_consolidation	6,65	1	1
30	30	18000	36 months	11,11	3 years	MORTGAGE	95000	Source Verified	debt_consolidation	16,02	0	0
31	31	4000	60 months	13,43	< 1 year	RENT	18720	Not Verified	moving	7,69	0	0
32	32	8000	36 months	9,63	6 years	RENT	60000	Verified	credit_card	14,38	0	0
33	33	7000	36 months	10,74	2 years	RENT	75000	Verified	other	15,94	3	0
34	34	20000	36 months	12,68	7 years	RENT	62400	Verified	debt_consolidation	22	0	0

Рисунок 19

Ця таблиця має 1 228 257 записів.

Нова гістограма поля emp_length:

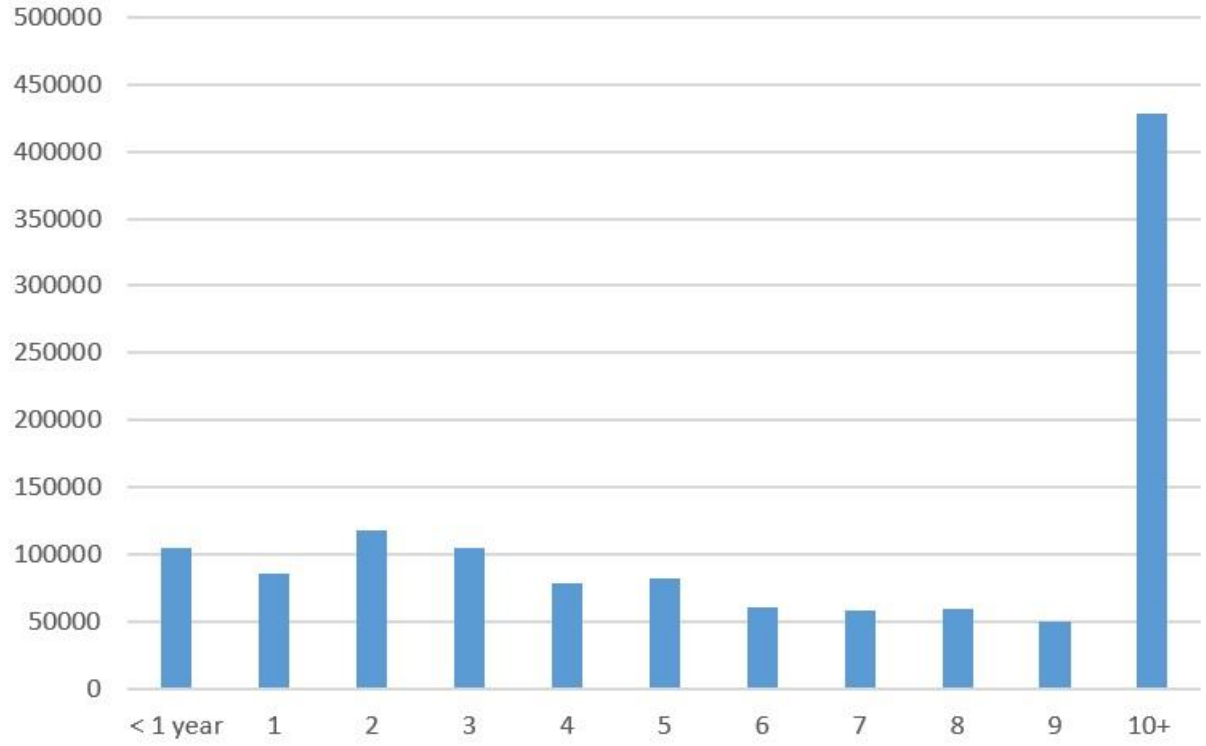

Рисунок 20, аркуш 24 – Термін працевлаштування клієнта у роках після видалення невідомих значень (emp_length)

Перетворимо таблицю назад у файл .csv для її використання у середовищі Python. Завершимо підготовку даних кодуванням категорійних ознак, розбиттям на тестову і робочу вибірки і нормалізацією.

Відкриємо файл і розіб’ємо його на описові ознаки (X) і цільову ознаку (y):

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	12000	1	15.99	1	RENT	86400.0	Source Verified	car	8.93999999999…	0
1	20000	0	7.49	7	OWN	55000.0	Verified	other	10.89	0
2	9000	0	18.39	4	RENT	42000.0	Source Verified	debt_consolid…	18.23	1
3	13250	1	16.49	0	RENT	38400.0	Not Verified	debt_consolid…	23.66	1
4	10000	0	13.99	10	MORTGAGE	285000.0	Verified	major_purchase	14.27	0
5	10000	0	5.99	10	RENT	45500.0	Source Verified	debt_consolid…	22.15	0
6	2000	1	20.25	2	RENT	39000.0	Source Verified	other	8.89	0
7	12000	1	20.25	2	RENT	76000.0	Verified	small_business	1.66	0
8	4000	0	10.99	2	MORTGAGE	98004.0	Not Verified	other	9.48	0
9	35000	1	19.69	1	RENT	130000.0	Source Verified	debt_consolid…	4.53	0
10	34800	1	20.11	10	RENT	120000.0	Source Verified	debt_consolid…	8.38	0
11	3200	0	10.99	3	MORTGAGE	40000.0	Not Verified	debt_consolid…	13.17	0
12	14000	0	10.99	4	OWN	71000.0	Verified	debt_consolid…	23.35	0
13	18000	0	8.49	1	RENT	73500.0	Not Verified	credit_card	14.68	0
14	4000	0	9.99	2	RENT	26280.0	Source Verified	debt_consolid…	23.29	0
15	7350	0	6.92	0	RENT	12480.0	Not Verified	small_business	1.54	0
16	17000	1	11.11	1	MORTGAGE	59000.0	Not Verified	other	3.42	0
17	10000	1	10.37	1	OWN	60000.0	Not Verified	home_improvem…	24.08	0

Рисунок 21, аркуш 25

Ці ознаки містять порівнювальні категорії (термін кредиту 36 і 60 місяців, термін роботи від 1 року до 10 років і більше), то ж їх можна закодувати однією колонкою (колонки 1 і 3 на рис. 30)

З іншого боку, ознаки home_ownership, verification_status і purpose містять непорівнювальні категорії (наприклад, оренда житла чи власність, ціль кредиту автомобіль чи малий бізнес та ін.), тому ці ознаки варто перетворити на фіктивні змінні, як було розглянуто у розділі 1. Для кожної категорії створимо нову колонку, належність до якої позначимо нулем чи одиницею. Розіб’ємо дані на робочу (75%) і тестову (25%) частини. Після цього нормалізуємо дані (рис. 31).

	1	2	3	4	5	6	7
0	1.00592	-0.00642282	-0.0107781	-0.336472	-0.81799	1.50113	-0.813833
1	1.00592	-0.00642282	-0.0107781	-0.336472	-0.81799	-0.666166	-0.813833
2	1.00592	-0.00642282	-0.0107781	-0.336472	-0.81799	-0.666166	1.22875
3	-0.994118	-0.00642282	-0.0107781	-0.336472	1.22251	-0.666166	1.22875
4	1.00592	-0.00642282	-0.0107781	-0.336472	-0.81799	-0.666166	-0.813833
5	1.00592	-0.00642282	-0.0107781	-0.336472	-0.81799	-0.666166	-0.813833
6	-0.994118	-0.00642282	-0.0107781	-0.336472	1.22251	-0.666166	1.22875
7	-0.994118	-0.00642282	-0.0107781	-0.336472	1.22251	-0.666166	-0.813833
8	-0.994118	-0.00642282	-0.0107781	2.97201	-0.81799	-0.666166	1.22875
9	-0.994118	-0.00642282	-0.0107781	-0.336472	1.22251	-0.666166	-0.813833
10	-0.994118	-0.00642282	-0.0107781	-0.336472	1.22251	1.50113	-0.813833
11	1.00592	-0.00642282	-0.0107781	-0.336472	-0.81799	-0.666166	-0.813833
12	1.00592	-0.00642282	-0.0107781	-0.336472	-0.81799	-0.666166	1.22875
13	-0.994118	-0.00642282	-0.0107781	-0.336472	1.22251	-0.666166	1.22875

Рисунок 22, аркуш 26

Висновки до розділу 1 та постановка задачі дослідження

Процес підготовки даних є вкрай важливим етапом аналітичного прогнозування, адже від якості даних напряму залежить точність створеної моделі машинного навчання на основі цих даних. У процесі підготовки була виявлена особливість даних, яка полягає у тому, що дефолтні кредити становлять лише чверть усіх записів таблиці. Це необхідно брати до уваги в подальшому при виборі і створенні моделей машинного навчання.

Постановка задачі дослідження: провести аналіз даних організації-кредитора, вибрати моделі машинного навчання для класифікації кредитів. Виконати порівняльний аналіз обраних моделей. Спроектувати і реалізувати систему прийняття рішень для прогнозування результату кредитів.

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ АЛГОРИТМИ МАШИННОГО НАВЧАННЯ

Найбільш уживані моделі машинного навчання для прогнозування включають в себе:

- регресії (проста лінійна, лінійна, логістична);
- дерева рішень;
- наївна модель Байєса;
- алгоритм k-NN;

Розглянемо кожну з них.

2.1 Регресії

Проста лінійна регресія визначається функцією

$$y = b_0 + b_1 x_1 \quad (1)$$

де y - залежна змінна,

x_1 - незалежна змінна,

b_0 і b_1 – коефіцієнти.

Наприклад, нам необхідно встановити залежність між віком працівника і його очікуваною заробітною платою. У ролі незалежної змінної буде виступати вік працівника, залежної змінної — заробітна плата. Графік простої лінійної регресії у цьому випадку може виглядати так:

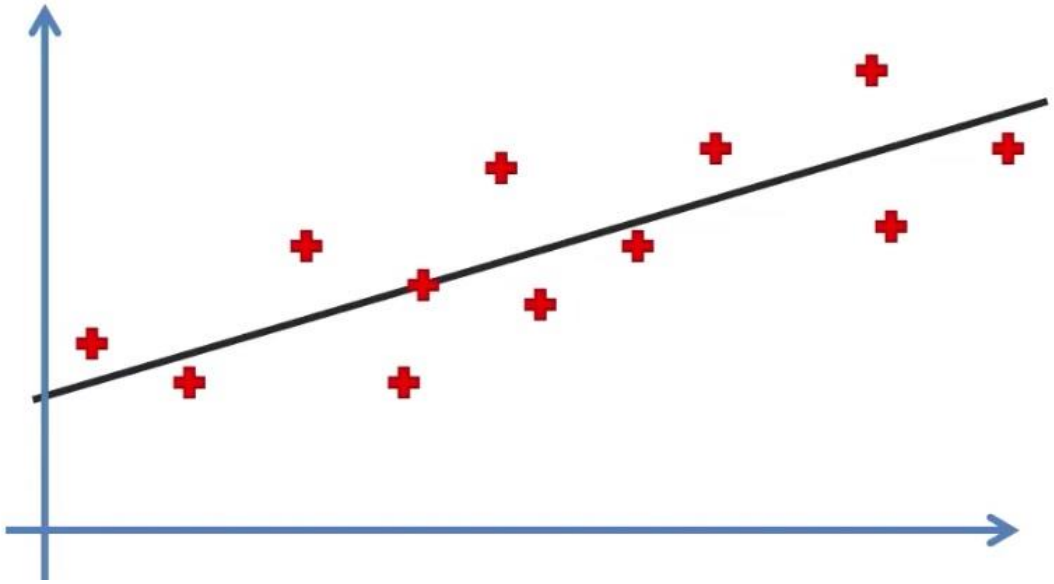

Рисунок 23, аркуш 28

На осі абсцис позначено вік, а на осі ординат позначена заробітна плата. Коефіцієнти b_0 і b_1 підбираються таким чином, щоб сума квадратів похибок була мінімальною:

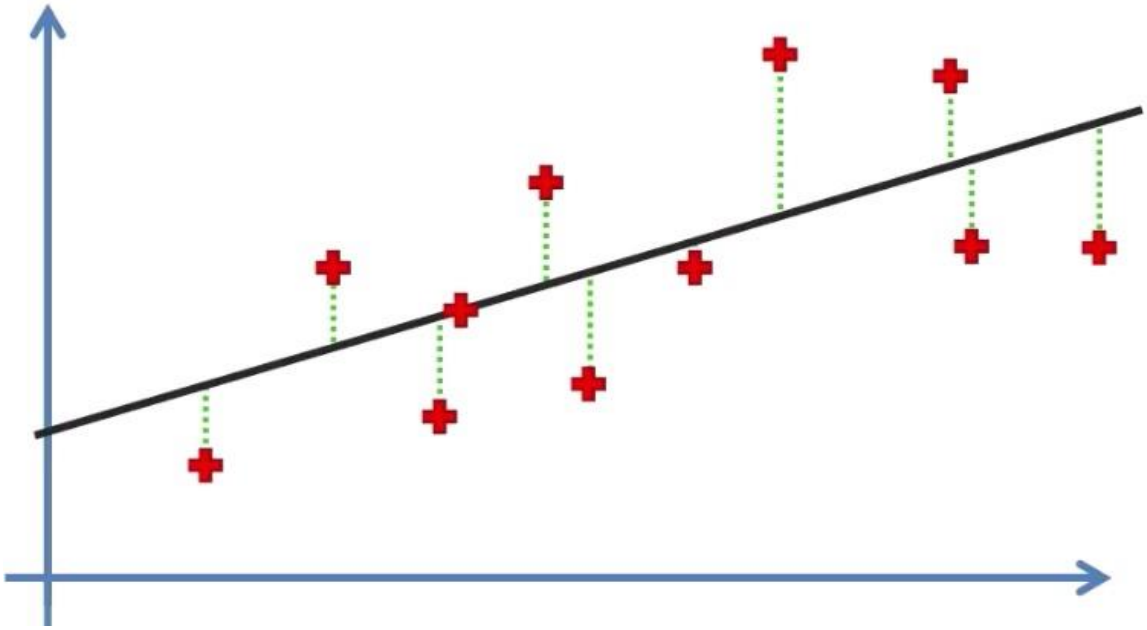

Рисунок 24

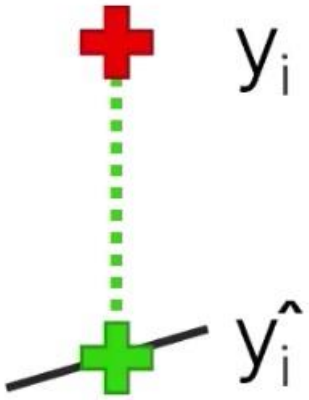

Рисунок 25, аркуш 29

де y_i - істинне значення, $\hat{y_i}$ - зпрогнозоване значення заробітної платні. Формула похибок має наступний вигляд:

$$\sum_i (\hat{y_i} - y_i)^2 \to min \tag{2}$$

Узагальненням простої лінійної регресії є лінійна регресія:

$$y = b_0 + b_1 x_1 + b_2 x_2 + \cdots + b_n x_n \ , \tag{3}$$

де y - залежна змінна,

$x_1, x_2, \ldots x_n$ - незалежні змінні,

$b_0, b_1, \ldots b_n$ -коефіцієнти.

Лінійна регресія має важливі припущення:

1. Лінійність;

2. Гомоскедастичність;
3. Багатомірна нормальність;
4. Незалежність похибок;
5. Відсутність мультиколінеарності.

На перший погляд, лінійна регресія може буди використана у роботі тільки з чисельними змінними, але це не так. Розглянемо приклад.

У таблиці 1 наведено дані про дохід 6 різних компаній за один рік, а також їх витрати за цей рік у доларах на R&D (науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи), адміністрування, маркетинг та штат у якому працює компанія.

Таблиця 1

Дохід	R&D	Адміністрування	Маркетинг	Штат
192 324	33 679	67 345	31 832	New York
156 767	29 845	48 434	29 212	California
189 347	18 364	51 459	35 694	California
134 670	22 654	50 432	21 942	New York
199 341	56 656	55 290	37 529	Washington

Як бачимо, штат не є чисельною змінною і в такому вигляді не може бути використаний у моделі. Перетворимо цю змінну на чисельну – для цього додамо фіктивні змінні до наших даних:

Таблиця 2

Дохід	R&D	Адмін.	Марк.	New York	California
192 324	33 679	67 345	31 832	1	0
156 767	29 845	48 434	29 212	0	1
189 347	18 364	51 459	35 694	0	1
134 670	22 654	50 432	21 942	1	0
199 341	56 656	55 290	37 529	0	0

У таблиці ми маємо три штати. Нашими фіктивними змінними будуть New York та California, а належність до штату позначимо через 1 і 0. Необхідно звернути увагу на те, що кількість фіктивних змінних має бути на одиницю менше від кількості штатів. Так, ми би могли отримати наступне:

Таблиця 3

Дохід	R&D	Адмін.	Марк.	New York	California	Washington
192 324	33 679	67 345	31 832	1	0	0
156 767	29 845	48 434	29 212	0	1	0
189 347	18 364	51 459	35 694	0	1	0
134 670	22 654	50 432	21 942	1	0	0
199 341	56 656	55 290	37 529	0	0	1

У такому випадку (таблиця 3) змінна Washington буде напряму корелювати зі змінними New York та California, що призведе до неправильної отриманої лінійної регресії. Нам завжди вистачить фіктивних змінних на одну менше: в нашому випадку належність до штату Washington буде отримана двома нулями у колонках New York і California (таблиця 2).

Також варто додати, що лінійна регресія добре працює для прогнозування неперервної величини, такої як дохід компанії, але не підходить для задач класифікації. [2]

Логістична регресія визначається функцією

$$\ln\left(\frac{p}{1-p}\right) = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + \cdots + b_nx_n\ , \qquad (4)$$

де p - залежна змінна,

$x_1, x_2, \ldots x_n$ - незалежні змінні,

$b_0,\ b_1, \ldots b_n$ -коефіцієнти.

У випадку якщо маємо одну незалежну змінну, логістична регресія буде мати наступний вигляд:

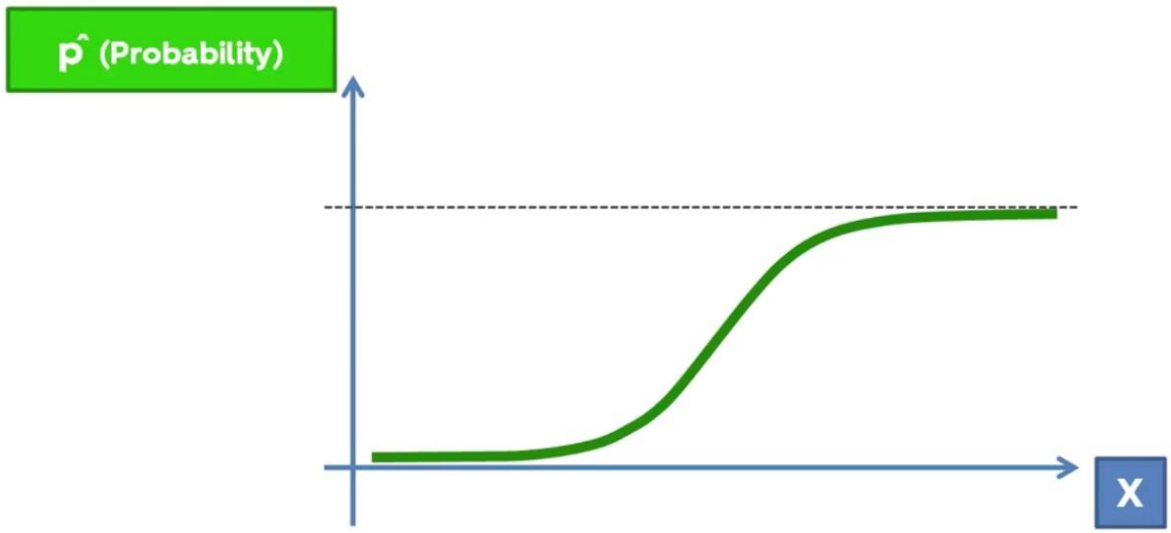

Рисунок 26

Вісь ординат – ймовірність, вісь абсцис – незалежна змінна x. Розглянемо приклад.

На рисунку 5 позначений набір даних клієнтів деякої компанії.

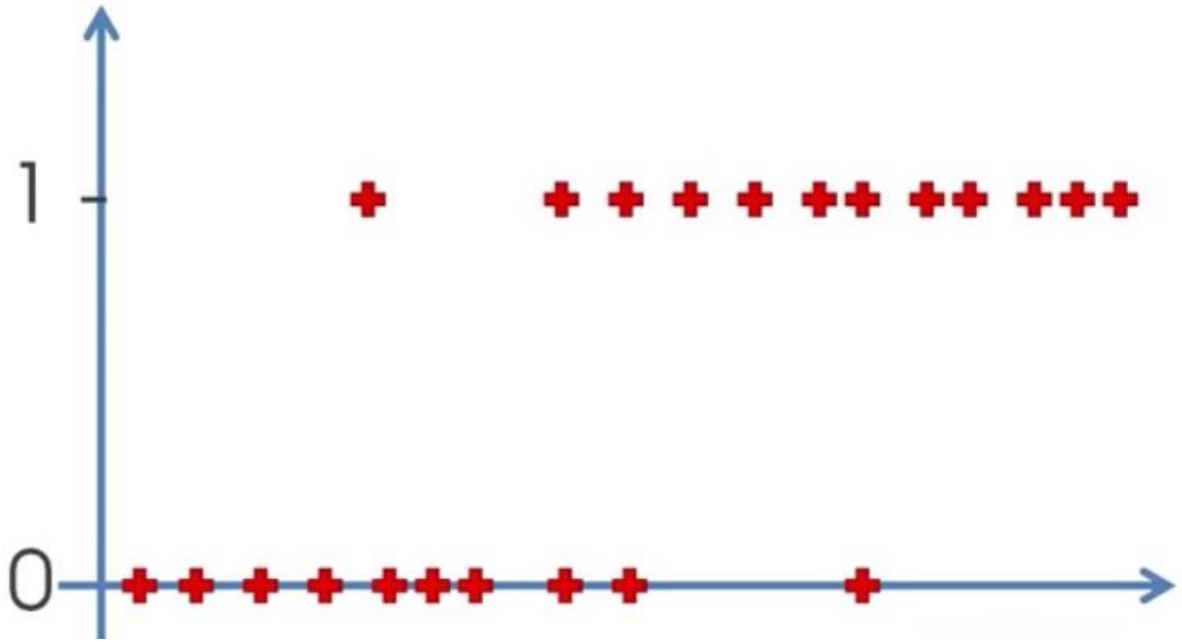

Рисунок 27, аркуш 33

На осі абсцис позначений вік клієнта, а на осі ординат – чи купив клієнт певний товар: 1 – клієнт купив товар, 0 – ні. При застосуванні логістичної регресії до набору даних ми отримаємо криву, яка буде відображати ймовірність покупки товару клієнтом. Щоб спрогнозувати покупку товару (так чи ні), позначимо поріг 0.5, значення більше якого будемо класифікувати як 1, а значення нижче – як 0:

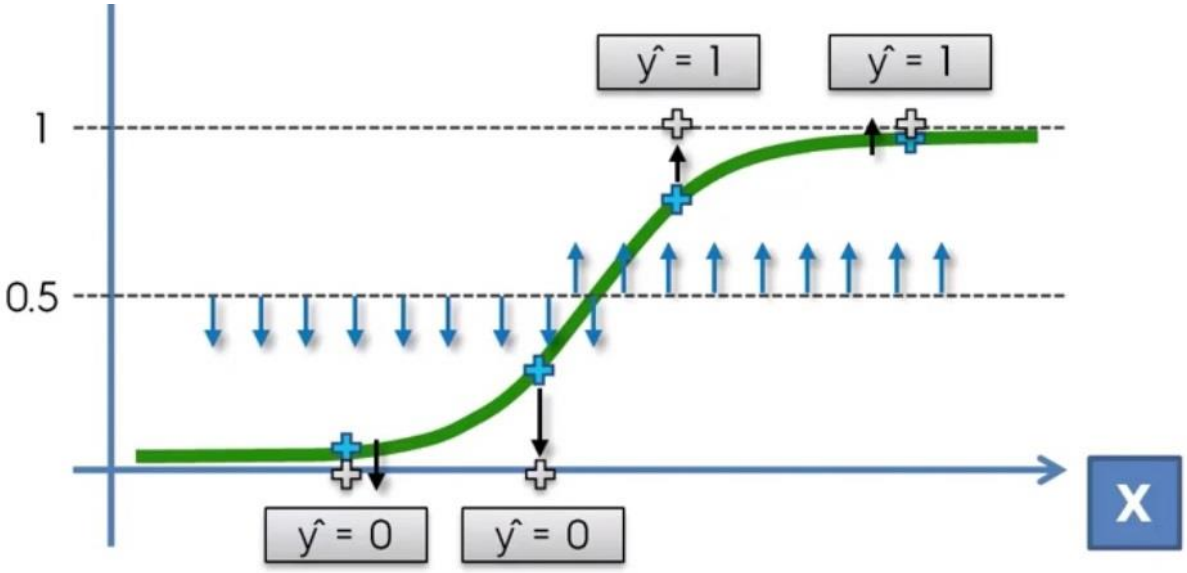

Рисунок 28

Зазвичай логістична регресія використовується для класифікації, я у розглянутому прикладі. [2]

2.2 Алгоритм k-NN

Алгоритм k-NN (k-Nearest Neighbors, k-найближчих сусідів), як і логістична регресія, може використовуватися для класифікації. Розглянемо приклад.

На рисунку 29 зображено деякий набір даних, точки якого розподілені на два класи, кожна точка має два значення – x і y , що відкладені по осям.

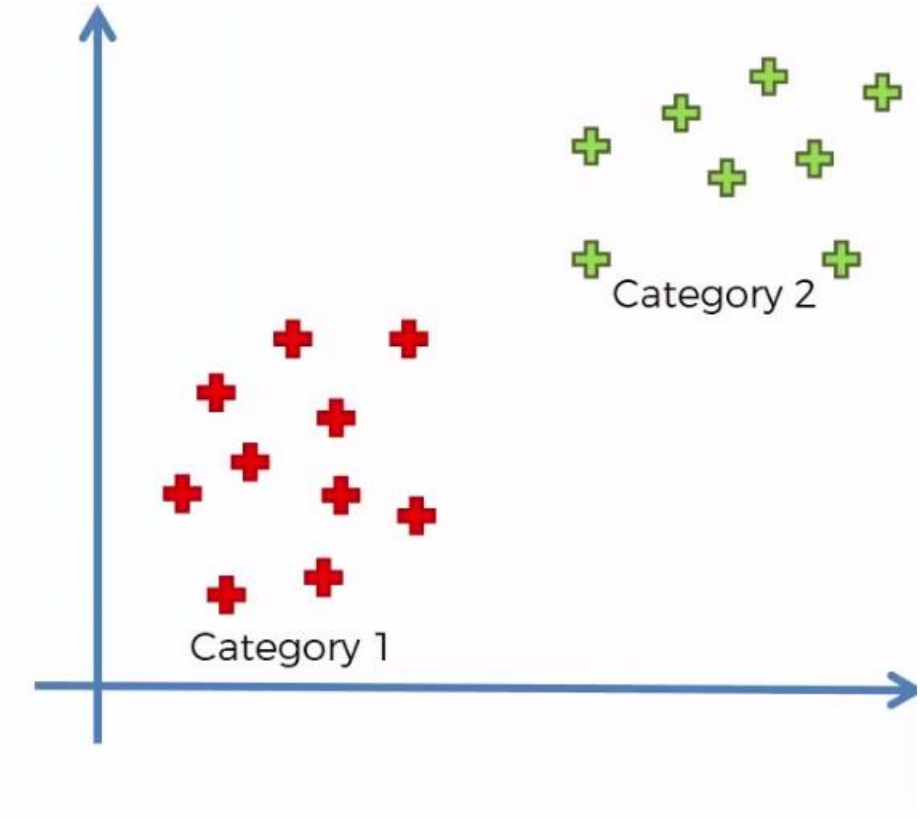

Рисунок 29

Нехай нам необхідно визначити, до якого з двох класів буде належати нова точка:

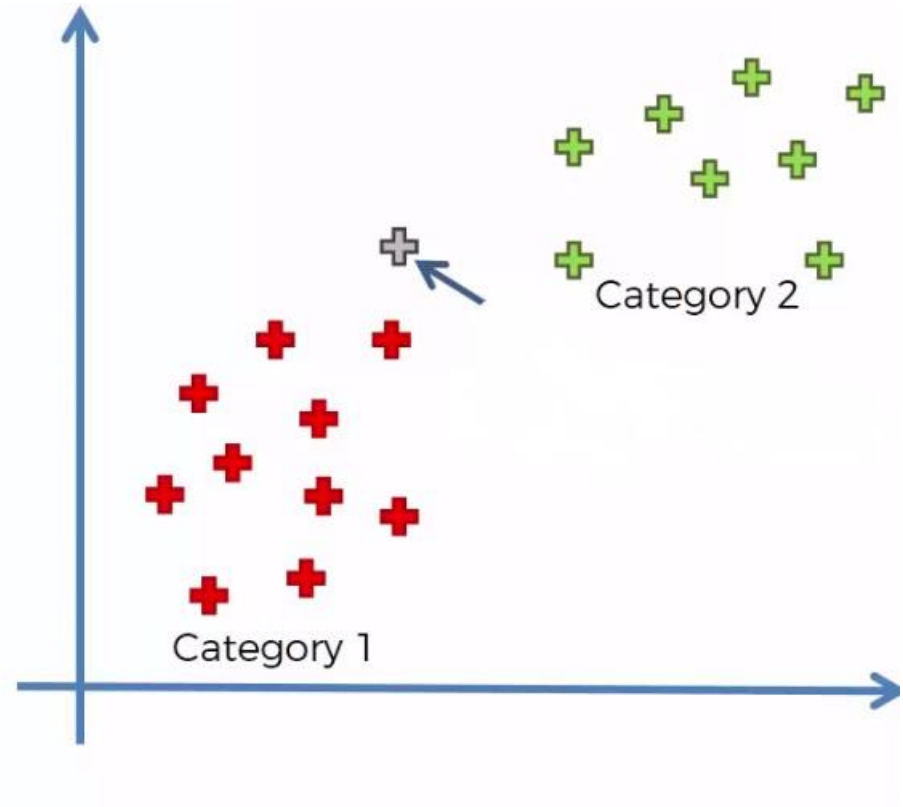

Рисунок 30, аркуш 35

Для цього скористаємося алгоритмом k-NN, робота якого полягає у виконанні над новою точкою наступних кроків:

1. Визначити число k.
2. Взяти k найближчих сусідів нової точки (найближчих з точки зору відстані до них).
3. Серед цих k сусідів порахувати, скільки з них належать до кожної категорії.
4. Призначити точку до тієї категорії, до якої належить більша кількість сусідів.

За відстань між двома точками можна взяти, наприклад, Евклідову відстань (для двомірного випадку):

$$d = \sqrt{(x_2 - x_1)^2 + (y_2 - y_1)^2}\,, \tag{5}$$

де (x_1, y_1) та (x_2, y_2) відповідно координати першої та другою точки. [2]

2.3 Наївна модель Байєса

Наївна модель Байєса основана на відомій теоремі Байєса:

$$P(X|Y) = \frac{P(Y|X)\ P(X)}{P(Y)} \tag{6}$$

Для того, щоб робити передбачення, ми знаходимо ймовірність події, яка полягає у тому, що цільова ознака t приймає певне значення l за умови, що описові ознаки $q_1, \dots q_m$ також приймають певні значення. Узагальнена теорема Байєса для такої моделі буде виглядати наступним чином:

$$P(t = l \mid q_1, \dots q_m) = \frac{P(\ q_1, \dots q_m \mid t = l)\ P(t = l)}{P(\ q_1, \dots q_m)} \tag{7}$$

Отже, потрібно знайти три ймовірності:

1. $P(t = l)$ – **апріорна ймовірність** того, що цільова ознака t приймає значення l;
2. $P(\ q_1, \dots q_m)$ – **сумісна ймовірність** того, що описові ознаки приймуть конкретний набір значень;
3. $P(\ q_1, \dots q_m \mid t = l)$ – **умовна ймовірність** того, що описові ознаки приймуть конкретний набір значень, за умови, що цільова ознака t приймає значення l.

Перші дві ймовірності знайти відносно нескладно. $P(t = l)$ – це відносна частота, з якою цільова ознака приймає значення l у наборі даних. $P(\ q_1, \dots\ q_m)$ знаходиться як відносна частота сумісної події, коли описові ознаки приймають певні значення. Крім того, цю ймовірність можна знайти як повну ймовірність (взявши суму по усім можливим значенням k цільової ознаки t:

$$\sum_k P(\ q_1, \dots\ q_m \mid t = k)P(t = k) \tag{8}$$

Третю ймовірність $P(\ q_1, \dots\ q_m \mid t = l)$ можна знайти або безпосередньо з набору даних як відносну частоту події, або ж за допомогою ланцюгового правила. Ланцюгове правило дає можливість знайти ймовірність сумісної події як добуток умовних ймовірностей:

$$P(\ q_1, \dots\ q_m) = P(\ q_1) * P(\ q_2 \mid q_1) * \dots * P(\ q_m \mid q_{m-1}, \dots\ q_1) \tag{9}$$

Таким чином остаточно отримуємо:

$$P(\ q_1, \dots\ q_m \mid t = l) =$$

$$= P(\ q_1 \mid t = l) * P(\ q_2 \mid q_1,\ t = l) * \dots * P(\ q_m \mid q_{m-1}, \dots\ q_1,\ t = l) \tag{10}$$

Наївна модель Байєса зазвичай використовується для задач класифікації. [1]

2.4 Дерева рішень

Дерево прийняття рішень є дуже поширеною моделлю машинного навчання з відносно простою логікою побудови. Перейдемо одразу до прикладу.

Відома гра «Вгадай хто» — гра з двома гравцями, один з яких вибирає з колоди карту з зображенням персонажу, а інший намагається вгадати персонажа, задаючи питання. Відповіді на ці питання можуть бути лише «так» чи «ні». У таблиці 4 наведено 4 персонажі разом з деякими їх ознаками.

Таблиця 4

Чоловік	Довге волосся	Окуляри	Ім’я
Так	Ні	Так	Браян
Так	Ні	Ні	Джон
Ні	Так	Ні	Афра
Ні	Ні	Ні	Аоифе

Побудуємо послідовність питань, за допомогою яких можна вгадати одного з цих персонажів. Наприклад, можна було б побудувати таку послідовність:

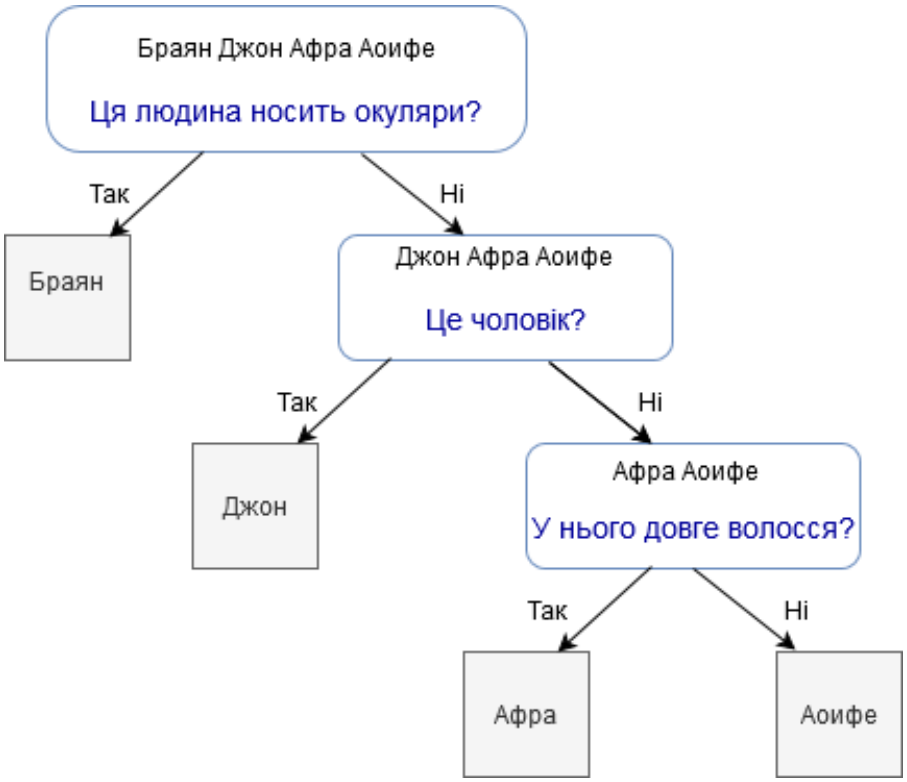

Рисунок 31, аркуш 39

Як бачимо, один шлях до персонажу має 1 питання, ще один має 2 питання, а інші – по 3 питання. Отже, якщо першим ставити питання «Ця людина носить окуляри?», середня кількість питань для відгадування персонажу буде дорівнювати

$$\frac{1+2+3+3}{4} = 2{,}25 \qquad (11)$$

Така ж середня кількість питань буде і в випадку, якщо першим будемо ставити питання «У цієї людини довге волосся?». А от якщо почати із запитання «Це чоловік?», отримаємо такий варіант:

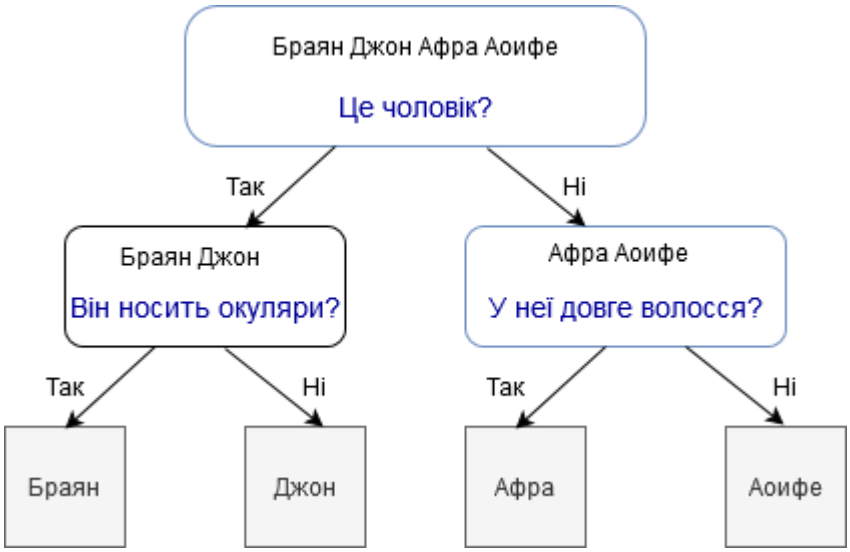

Рисунок 32, аркуш 40

В цьому випадку нам знадобиться всього 2 питання щоб вгадати будь якого персонажа, а тому і середня кількість буде дорівнювати 2. Така послідовність питань є найкращою для розглянутого набору даних. Цікаво, що відповідь на перше питання «Це чоловік?» дає нам більше інформації, аніж відповіді на інші два питання. Так відбувається не через саму відповідь «так» чи «ні», а через те, що це питання краще розбиває набір даних на дві множини. Таким чином, нам необхідно визначити, які описові ознаки є найбільш інформативними, щоб саме за допомогою них розбивати набір даних в першу чергу.

Дерево рішень складається із початкового вузла і внутрішніх вузлів, які зв’язані гілками. Кінцеві вузли називаються листами. Перший вузол являє собою початковий набір даних, який потім розбивається на частини з кожним новим вузлом. Листи являють собою частини даних, у яких є одна цільова ознака, яка і буде прогнозом для заданих описових ознак.

Кількісна величина, що показує наскільки добре ознака розбиває дані, вимірюється за допомогою моделі ентропії Шенона. Вона визначає кількісну міру неоднорідності елементів в множині:

$$H(t, D) = -\sum_{i \in l} \left[P(t = i) * log_2\big(P(t = i)\big) \right], \quad (12)$$

де $P(t = i)$ – ймовірність того, що цільова ознака t належить класу i, а l – різні класи цільової ознаки у наборі даних D.

Мірою інформативності ознаки, яка використовується в деревах рішень, є приріст інформації. Формула (12) визначає ентропію для множини даних D відносно цільової ознаки. Для того, щоб формально визначити приріст інформації, знадобиться ще одна формула:

$$rem(d, D) = \sum_{l \in \text{ рівні}(d)} \frac{|D_{d=l}|}{|D|} * H(t, D_{d=l}) \quad (13)$$

Формула (12) визначає ентропію, що залишилася після розбиття множини данних за допомогою конкретної ознаки d. Тепер можна визначити приріст інформації:

$$IG(d, D) = H(t, D) - rem(d, D). \quad (14)$$

Дерева рішень використовуються як для класифікації, так і для прогнозування неперервних велечин.

Окрім розглянутих моделей, також є відносно поширеними модель SVM та різноманітні моделі машинного навчання на основі нейромереж. [1]

Висновки до розділу 2

В результаті виконаного аналізу моделей машинного навчання у першому розділі можна зробити висновок про велику різноманітність моделей і суттєву різницю у логіці їх побудови. Кожна модель має свої особливості, умови і межі використання. Вибір моделі і правильне її застосування є дуже важливим етапом в аналізі даних, бо це безпосередньо впливає на результат аналізу.

РОЗДІЛ 3. СИСТЕМА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ДЛЯ ПРОГНОЗУ КРЕДИТНИХ ВИПАДКІВ НА ОСНОВІ МОДЕЛЕЙ МАШИННОГО НАВЧАННЯ

Після того, як таблиця даних готова до роботи, можна починати етап моделювання, на якому відбувається створення моделей машинного навчання на основі отриманих даних.

Вибір моделей. У розділі 2 було розглянуто декілька найбільш вживаних моделей машинного навчання. Будемо використовувати дерева рішень і наївну модель Байєса. По-перше, обидві ці моделі використовуються для класифікації і показують гарну точність прогнозів при правильній їх імплементації. По-друге, в основі цих моделей лежать кардинально різні математичні апарати: ентропія Шенона для дерев рішень і теорема Байєса для однойменної моделі. Буде цікаво порівняти, як два цих підходи впораються з поставленою задачею.

Варто додати, що для даного прогнозування окрім обраних алгоритмів можна використовувати такі моделі як логістична регресія або алгоритм k-NN.

Почнемо з моделі дерев рішень.

3.1 Дерева рішень для прогнозу кредитних випадків

Будемо використовувати модель Random Forest (Випадковий Ліс). Ця модель ґрунтується на алгоритмі побудови дерев рішень, основна його відмінність полягає у тому, що для прогнозування використовується не одне дерево, а множина дерев, кожне з яких будується на випадковій підмножині даних. Для класифікації нової точки, вона спочатку класифікується кожним деревом окремо, а остаточний клас визначається більшістю «голосів» дерев. Алгоритм побудови моделі виглядає наступним чином:

1. Вибрати випадкову кількість k випадкових точок із тестової вибірки;

2. Побудувати дерево рішень на основі вибраних точок;

3. Обрати кількість дерев n і повторити кроки 1 і 2 таку кількість разів;

4. Для отримання класу нової точки, спрогнозувати цю точку кожним із n дерев і присвоїти їй той клас, що був обраний найбільше.

Побудуємо випадковий ліс із 10 деревами. Матриця похибок наведена на рис. 32:

	0	1
0	0.814662	0.607929
1	0.185338	0.392071

Рисунок 33 – Матриця похибок для 10 дерев

Як бачимо, точність прогнозування погашених кредитів (0 у матриці) є непоганою (81%), а от точність щодо дефолтних кредитів (1), що важливіше, є неприйнятно низькою – 39%. Це відбувається з тої причини, що дані є незбалансованими – менше чверті записів таблиці є дефолними кредитами. Спробуємо зрівняти кількість погашених та дефолтних кредитів у даних, зменшивши кількість погашених. Отримана матриця похибок:

	0	1
0	0.59714	0.372967
1	0.40286	0.627033

Рисунок 34 – Матриця похибок для збалансованої вибірки з 10 деревами

Хоч точність прогнозування погашених кредитів зменшилась, точність щодо дефолтних кредитів суттєво зросла до майже 63%. Спробуємо збільшити кількість дерев з 10 до 50:

	0	1
0	0.627457	0.367237
1	0.372543	0.632763

Рисунок 35, аркуш 45 – Матриця похибок для 50 дерев

Ще збільшимо кількість дерев:

	0	1
0	0.633173	0.368821
1	0.366827	0.631179

Рисунок 36 – Матриця похибок для 100 дерев

	0	1
0	0.644571	0.368535
1	0.355429	0.631465

Рисунок 37 – Матриця похибок для 300 дерев

Найкраща точність щодо прогнозування дефолтних кредитів, хоч і не суттєво краще за інші варіанти, досягається у моделі з 50 деревами.

3.2 Наївна модель Байєса для прогнозу кредитних випадків

Застосуємо наївну модель Байєса до даних. Модель не потребує ніяких параметрів. Отримуємо матрицю похибок:

	0	1
0	0.844806	0.650699
1	0.155194	0.349301

Рисунок 38 – Матриця похибок моделі Байєса

Як і для моделі випадкового лісу, через незбалансованість даних точність прогнозування дефолту кредиту неприйнятно низька. Зрівняємо кількість погашених да дефолтних кредитів:

	0	1
0	0.638528	0.385054
1	0.361472	0.614946

Рисунок 39 – Матриця похибок моделі Байєса для збалансованої вибірки

Маємо точність прогнозування погашених кредитів майже 64%, а точність щодо дефолту – 61%.

Код python виконання моделей випадкового лісу і моделі Баєйса наведений у додатку А.

3.3 Аналіз результатів і ухвалення рішень

Найкращі результати для обох моделей наведені на рисунках нижче.

	0	1
0	0.627457	0.367237
1	0.372543	0.632763

Рисунок 40 – Матриця похибок дерев рішень

	0	1
0	0.638528	0.385054
1	0.361472	0.614946

Рисунок 41 – Матриця похибок наївної моделі Байєса

Побудуємо гістограму, що визначає наскільки великий внесок вносять поля у результат кредиту. Іншими словами, порівняємо поля за їх значимістю при ухваленні рішенння:

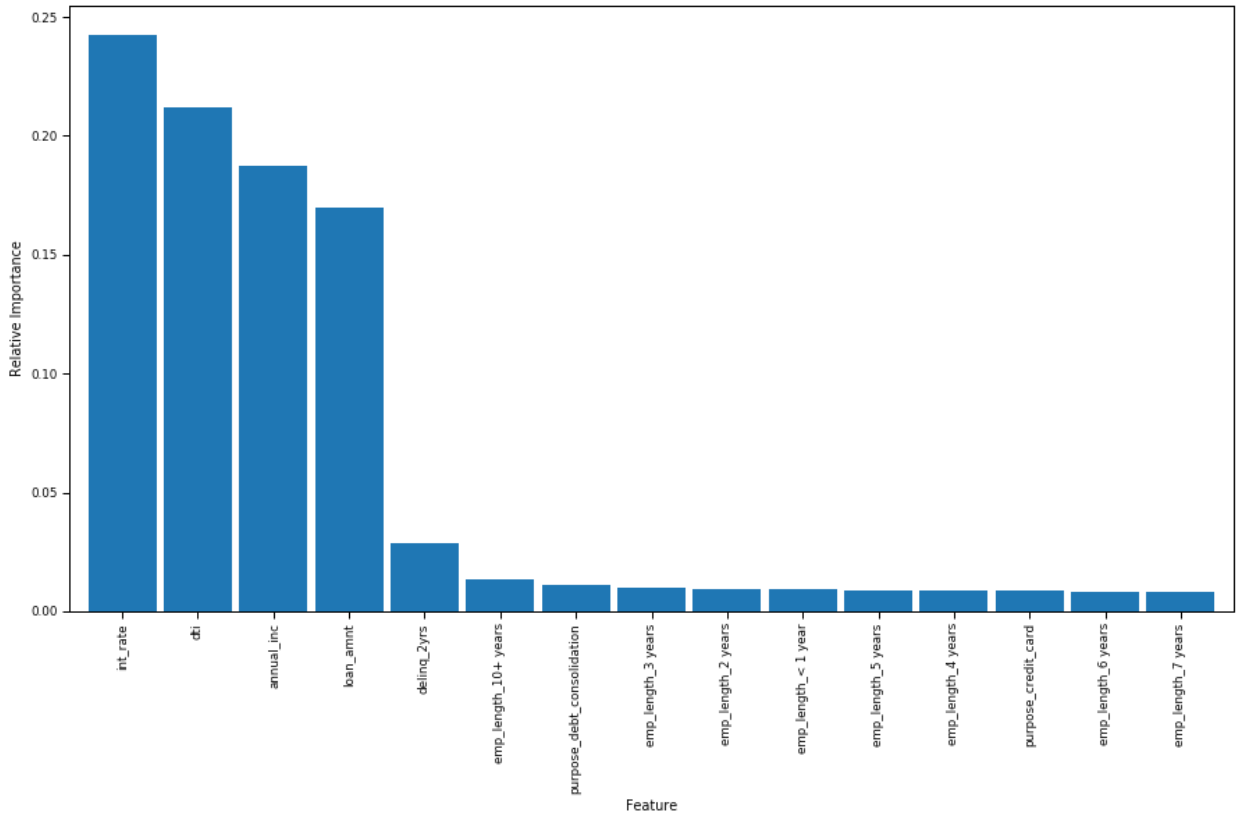

Рисунок 42, аркуш 47 – Гістограма значимості полів

Як бачимо, найбільша відносна значимість у полів int_rate (відсоткова ставка), dti (відношення боргу до доходу), annual_inc (річний дохід) і loan_amnt (розмір самого кредиту). Інші показники вносять відносно невиликий вклад (до 4%) у прийняття рішення.

Побудуємо ROC-криві моделей:

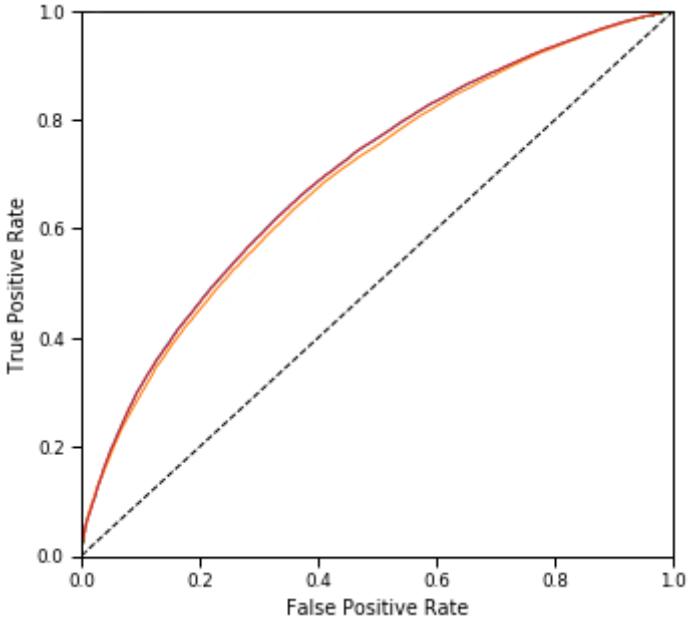

Рисунок 43, аркуш 48 – ROC-криві моделей (червоний – дерева рішень, помаранчевий – наївна модель Байєса)

Отримані криві майже співпадають, невелика перевага є моделі дерев рішень.

Оберемо модель дерев рішень для побудови системи прийняття рішень, адже ця модель показала дещо вищу ефективність прогнозування, порівняно з наївною моделлю Байєса. Блок-схема отриманої системи:

Рисунок 44, аркуш 49 – Блок-схема системи прийняття рішень

Висновки до розділу 3

Обрані моделі показали схожу точність прогнозування дефолту: 63% і 61% для дерев рішень і наївної моделі Байєса відповідно. Для покращення точності прогнозування можна розширити і переглянути простір описових ознак; збалансувати дані відносно кількості різних випадків, наприклад відносно розміру кредиту чи відсоткової ставки – прибрати перевагу одних значень над іншими; побудувати моделі на основі даних, зібраних за декілька останніх років, а не на основі усієї вибірки.

РОЗДІЛ 4. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА

4.1 Постановка задачі проектування

Провести аналіз даних організації-кредитора, вибрати моделі машинного навчання для класифікації кредитів. Виконати порівняльний аналіз обраних моделей. Спроектувати і реалізувати систему прийняття рішень для прогнозування результату кредитів.

4.2 Обґрунтування функцій та параметрів програмного продукту

F1 – завантаження а) за допомогою файлу, б) введення вручну;

F2 – моделювання процесу та розрахунок прогнозу та попередня обробка даних а) реалізація моделі без визначення найкращих коефіцієнтів б) реалізація моделі з алгоритмом автоматичного визначення коефіцієнтів

F3 – вивід результатів прогнозу а) вивід за допомогою графіка, б) вивід за допомогою таблиці;

F4 – збереження результату роботи а) вивід лише на екран, б) збереження у файл

F5 – а) кешування даних, б) реалізація без кешування даних

Для розглянутих варіантів побудовано морфологічну карту (рис 4.1)

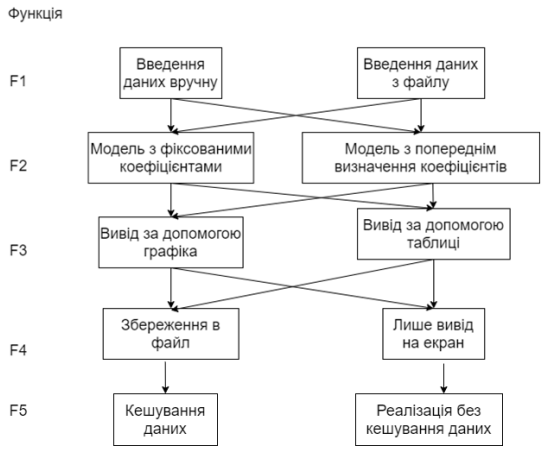

Рис. 4.1, аркуш 51 – Морфологічна карта

Для даної карти побудована позитивно-негативна матриця (табл. 4.1)

Таблиця 4.1 - Позитивно-негативна матриця

Основна функція	Варіант реалізації	Переваги	Недоліки
F1	а)	Не потрібно заздалегідь готувати дані	Незручно при великому об’ємі даних
	б)	Потрібно заздалегідь підготувати дані	Зручність при використанні даних
F2	а)	Легкість в реалізації	Менша точність
	б)	Точність моделі зростає	Додаткова складність в реалізації
F3	а)	Дозволяє швидко оцінити результати	Втрачається деталізація
	б)	Можливість легко деталізувати дані	Неочевидність загальної картини
F4	а)	Можливість переглядати результати	Менша швидкість
	б)	Зручність при роботі та швидкодія	Немає можливості зафіксувати результати
F5	а)	Результати попередніх розрахунків	Значний розмір програми
	б)	Незначний розмір програми	Програма не враховує попередні запуски

Для характеристики прототипу програмного додатку використовуємо параметри X1 – X5. Визначаємо мінімальні, середні отримуванні та максимально допустимі значення (табл. 4.2)

Таблиця 4.2 – Система параметрів програмного продукту

Найменування параметру	Позначення параметру	Значення параметру		
		Мінімальне	Середнє	Максимальне
Час розробки, людина*год	X1	200	325	450
Час роботи алгоритму, мс	X2	200	5 100	10 000
Потенційний розмір програми, МБ	X3	1	25	50
Універсальність програми, частка одиниці	X4	1	0.75	0.25
Зайнято б’ємо перативної пам’яті, МБ	X5	500	4250	8000

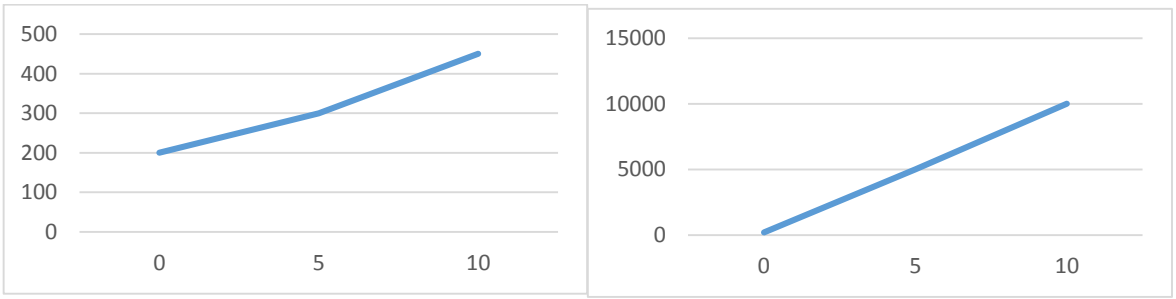

Рис. 4.2 – Значення параметрів час розробки та час роботи алгоритму

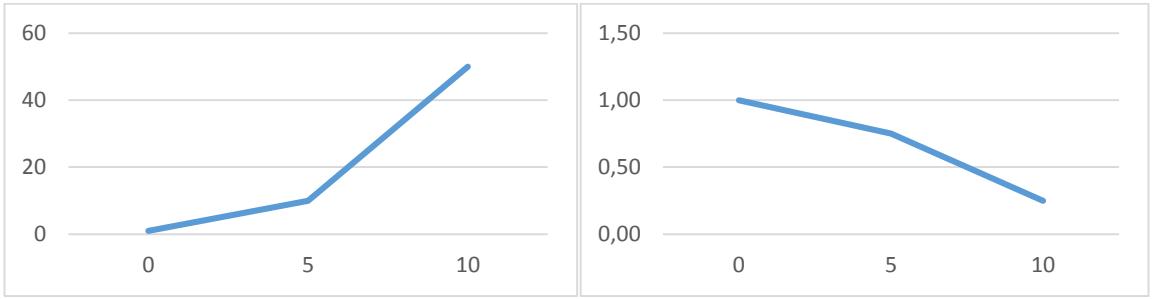

Рис. 4.3 – Значення параметрів потенційний розмір програми та універсальність програми

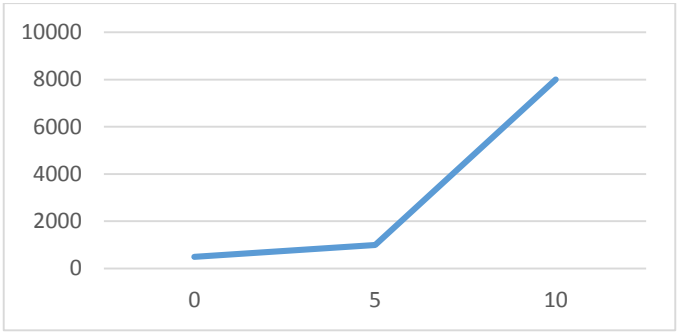

Рис. 4.4, аркуш 53 – Значення параметру зайнято б’ємо пеpативної пам’яті

Визначаємо ранги від 1 до 5, що визначаються експертною комісією:

Таблиця 4.3 – Результат оцінки параметрів

Параметр	Ранг параметру по оцінці експерта							Сума рангів, R_i	Відхилення Δ_i	Квадрат відхилення, $(\Delta_i)^2$
	1	2	3	4	5	6	7			
X1	2	1	1	2	1	2	2	11	-10	100
X2	1	2	3	1	3	3	1	14	-7	49
X3	3	4	4	4	5	5	3	28	+7	49
X4	5	3	2	3	2	1	4	20	-1	1
X5	4	5	5	5	4	4	5	32	+11	121
Разом	15	15	15	15	15	15	15	105	0	320

Табл. 4.4 – Попарне зрівняння параметрів

Параметри	Експерти							Кінцева оцінка	Числове значення
	1	2	3	4	5	6	7		
X1 та X2	>	<	<	>	<	<	>	<	0.5
X1 та X3	<	<	<	<	<	<	<	<	0.5
X1 та X4	<	<	<	<	<	<	<	<	0.5
X1 та X5	<	<	<	<	<	<	<	<	0.5
X2 та X3	<	<	>	<	>	>	<	<	0.5
X2 та X4	<	<	>	<	>	>	>	>	1.5
X2 та X5	<	>	>	>	>	>	>	>	1.5
X3 та X4	>	>	>	>	>	>	>	>	1.5
X3 та X5	>	>	>	>	>	>	>	>	1.5
X4 та X5	>	>	<	>	>	<	<	>	1.5

Для експертних оцінок розрахуємо коефіцієнт конкординації

$$W = \frac{12S}{N^2(n^3-n)} = \frac{12*320}{7^2(5^3-5)} = 0.71 > W_k = 0.67 \text{ , де } S = \sum_{i=1}^{n} \Delta_i^2 = 320;$$

Отримане значення Wбільше за нормативне, то результати експертного оцінювання дозволяють продовжити дослідження.

Табл. 4.5 – Розрахунок вагомості параметрів

Параметри Xi	Параметри Xj					Перший крок		Другий крок		Третій крок	
	X1	X2	X3	X4	X5	b_i	$К_{вi}$	b_i	$К_{вi}$	b_i	$К_{вi}$
X1	1	0,5	0,5	1,5	1,5	5	0,2	22	0,194	100	0,2
X2	1,5	1	0,5	1,5	1,5	6	0,24	27,5	0,239	124.75	0,24
X3	1,5	1,5	1	1,5	1,5	7	0,28	34	0,296	155.50	0,28
X4	0,5	0,5	0,5	1	1,5	4	0,16	17,5	0,152	80,25	0,16
X5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	3	0,12	14	0,122	64.50	0,12
Загалом:						25	1	113	1	525	1,00

Враховуючи дані з порівнянь варіантів реалізацій функцій можна виключити з реалізацій функцій наступні варіанти: F1(б), F2(а), F4(б). Залишаються наступні варіанти:

1. F1(а)=>F2(а)=>F3(а)=>F4(б)=>F5(а)
2. F1(а)=>F2(а)=>F3(б)=>F4(б)=>F5(а)
3. F1(а)=>F2(а)=>F3(а)=>F4(б)=>F5(б)
4. F1(а)=>F2(а)=>F3(б)=>F4(б)=>F5(б)

Таблиця 5.6

Основна функція	Варіант реалізації	Абсолютне значення параметру –	Бальна оцінка параметру –	Коефіцієнт вагомості параметру –	Коефіцієнт якості
F1	а)	400	8	0,2	1,6
F2	а)	4000	4	0,24	0,96
F3	а)	12	5,5	0,28	1,54
	б)	30	7	0,28	1,9
F4	а)	0,92	8,9	0,16	1,42
F5	а)	6000	8,5	0,12	1,02
	б)	1700	2,5	0,12	0.3

Обрахуємо коефіцієнти якості кожного з варіантів розробки:

$$K_{я1} = 1{,}6 + 0{,}96 + 1{,}54 + 1{,}42 + 1{,}02 = 6{,}54$$

$$K_{я2} = 1{,}6 + 0{,}96 + 1{,}9 + 1{,}42 + 1{,}02 = 6{,}9$$

$$K_{я3} = 1{,}6 + 0{,}96 + 1{,}54 + 1{,}42 + 0.3 = 5{,}82$$

$$K_{я4} = 1{,}6 + 0{,}96 + 1{,}9 + 1{,}42 + 0.3 = 6{,}18$$

Оскільки варіант 2 має найбільший коефіцієнт якості, то він є найкращим.

4.3 Економічний аналіз варіантів розробки

Для оцінки трудомісткості розробки спочатку проведемо розрахунок трудомісткості. Усі варіанти мають наступні основні завдання:

1) Введення даних з файлу
2) Модель з попереднім визначенням коефіцієнтів
4) Вивід результатів на екран

Також кожний з варіантів має два додатковихз авдання, які є реалізаціями розгалужених варіантів розробки незалежного модуля. Далі наведено варіанти додаткових завдань(два завдання, які мають номери 3 в реалізаціях та два завдання, які мають номери 5 в реалізаціях)

3.1) Вивід за допомогою графіку

3.2) Вивід за допомогою таблиці

5.1) Кешування даних

5.2) Реалізація без кешування даних

В варіанті 1 присутн інаступні додаткові завдання під номерами 4.1 та 5.1

В варіанті 2 присутні наступні додаткові завдання під номерами 4.2 та 5.1

В варіанті 3 присутні наступні додаткові завдання під номерами 3.1 та 5.2

В варіанті 4 присутні наступні додаткові завдання під номерами 3.2 та 5.2

За ступенем новизни до групи Б відноситься задання1, 2, 3.1, 3.2, 4, 5.1, 5.2

За складністю алгоритмів до групи 1 відносяться завдання 2, 5.1 до групи 2 відноситься завдання 1, 3 до групи 3 відноситься завдання 4.1, 4.2, 5.2.

Спираючись на норми розрахункового часу визначимо трудомісткість. Вона складає для першогозавдання $T_р$=5 людино-днів. Поправочний коефіцієнт складає $К_п$=0,91 (нормативно-довідкова інформація). Оскільки під час виконання даного завданняви користовуються новостворенні модулі, врахуємо це за допомогою коефіцієнта $К_{ст}$ = 0,8. Коефіцієнти $К_м$ і $К_{ст.п}$, які враховують відповідно програмування та розробку стандартного програмного забезпечення, для всіх семи завдань дорівнюють 1.

Повна трудомісткість 1 завдання (складність – 2, новизна – В):

$$T_1 = 5 * 0{,}91 * 0{,}8 = 3{,}64$$

Аналогічно для завдання 2 (складність – 2, новизна – В): –

$T_р$= 5; $К_п$ = 1,2; $К_{ст}$ = 0,8; $T_2 = 5 * 1{,}2 * 0{,}8 = 4{,}8$

Аналогічно для завдання 3(складність – 3, новизна – В):

$T_р$= 2; $К_п$ = 1; $К_{ст}$ = 0,6; $T_3 = 2 * 1 * 0{,}6 = 1{,}2$

Аналогічно для завдання 4.1(складність – 3, новизна – Г)

$T_р$= 2; $К_п$ = 0,56; $К_{ст}$ = 0,8; $T_4 = 2 * 0{,}56 * 0{,}8 = 0{,}9$

Аналогічно для завдання 4.2(складність – 3, новизна – Г)

$T_р$= 7; $К_п$ = 0,96; $К_{ст}$ = 0,6; $T_6 = 7 * 0{,}96 * 0{,}6 = 4{,}032$

Аналогічно для завдання 5.1(складність – 2, новизна – В):

$T_р$= 9; $К_п$ = 1,2; $К_{ст}$ = 0,8; $T_5 = 9 * 1{,}2 * 0{,}8 = 8{,}64$

Аналогічно для завдання 5.1(складність – 2, новизна – В):

$T_р$= 4; $К_п$ = 0,8; $К_{ст}$ = 0,8; $T_5 = 4 * 0{,}8 * 0{,}8 = 2{,}56$

Визначимоповнутрудомісткістьваріантів(людино-днів):

$$T_1 = 3{,}64 + 4{,}8 + 1{,}2 + 0{,}9 + 8{,}64 = 19{,}18$$

$$T_2 = 3{,}64 + 4{,}8 + 1{,}2 + 4{,}032 + 8{,}64 = 22{,}31$$

$$T_3 = 3{,}64 + 4{,}8 + 1{,}2 + 0{,}9 + 2{,}56 = 13{,}1$$

$$T_4 = 3{,}64 + 4{,}8 + 1{,}2 + 4{,}032 + 2{,}56 = 16{,}232$$

Найбільш трудомісткими завданнями є 1 і 2, найбільш трудомісткий варіант – 2.

Далі вважається, що робочий день складає 8 годин, в тижні п’ять робочих днів. В розробці бере участь один програміст з окладом 16 000 грн та тестувальник з окладом 10 000 грн .Визначимо середню заробітну плату за годину:

$$C_ч = \frac{16000 + 10000}{2 * 22 * 8} = 73{,}864$$

Тоді заробітна плата для кожного з варіантів реалізації(грн):

1) $C_{ЗП} = 73{,}864 * 8 * 19{,}18 = 11334{,}00$
2) $C_{ЗП} = 73{,}864 * 8 * 22{,}31 = 13183{,}00$
3) $C_{ЗП} = 73{,}864 * 8 * 13{,}1 = 7741{,}00$
4) $C_{ЗП} = 73{,}864 * 8 * 16{,}232 = 9592{,}00$

Відрахування на соціальнестрахування(22%)(грн):

1) $C_{ВІД} = 11334{,}00 * 0{,}22 = 2493$
2) $C_{ВІД} = 13183{,}00 * 0{,}22 = 2900$
3) $C_{ВІД} = 7741{,}00 * 0{,}22 = 1703$

4) $С_{ВІД} = 9592{,}00 * 0{,}22 = 2110$

Далі розрахуємо витрати на оплату однієї машино-години. Враховуючи, що вона обслуговує одного спеціаліста з окладом 16 000 грн та одного з окладом 10 000 грн з коефіцієнтомзайнятості 0,6, то для двох машин отримаємо

$$С_г = 12 * 16000 * 0{,}6 + 12 * 10000 * 0{,}6 = 187200 \text{ грн}$$

Враховуючидодатковузаробітну плату

$$С_{ЗП} = 187200 * (1 + 0{,}4) = 262080 \text{ грн}$$

Відрахування на соціальнестрахування 22%

$$С_{ВІД} = 270720 * 0{,}22 = 57658 \text{ грн}$$

Розрахуємо амортизаційні підрахунки (амортизація 25%, вартість ЕОМ 27 000 грн)

$$С_А = К_{ТМ} * К_А * Ц_{ПР} = 1{,}15 * 0{,}25 * 27\,000 = 7762{,}50 \text{ грн}$$

Розрахуємо витрати на ремонт та профілактику:

$$С_Р = К_{ТМ} * Ц_{ПР} * К_Р = 1{,}15 * 27000 * 0{,}05 = 1552{,}50 \text{ грн}$$

Розрахуємо ефективний годинний фонд часу ПК за рік

$$T_{ЕФ} = (365 - 142 - 16) * 8 * 0{,}8 = 1324{,}8 \text{ год}$$

Розрахуємо витрати на електроенергію

$$C_{ЕЛ} = 1324{,}8 * 0{,}6 * 0{,}78 * 1 * 3 = 1860{,}00 \text{ грн}$$

Накладні витрати рівні:

$$C_{Н} = 27000 * 0{,}67 = 18090 \text{ грн}$$

Отже експлуатаційні витрати(грн):

$$C_{ЕКС} = 262080 + 57658 + 7762{,}50 + 1552{,}50 + 1860{,}00 + 18090 = 349025{,}00$$

Тоді собівартість однієї машино-години ЕОМ дорівнюватиме:

$$C_{М-Г} = \frac{349025}{1324{,}8} = 263{,}45 \text{грн/год}$$

Враховуючи, що всі роботиведуться на ЕОМ, витрати на оплату машинного часу:

1) $С_м = 263,45 * 8 * 19,18 = 40332,30$
2) $С_м = 263,45 * 8 * 22,31 = 46913,50$
3) $С_м = 263,45 * 8 * 13,1 = 27546,68$
4) $С_м = 263,45 * 8 * 16,232 = 34132,65$

Накладні витрати відповідно

1) $С_Н = 40332,30 * 0,67 = 27022,64$
2) $С_Н = 46913,50 * 0,67 = 31432$
3) $С_Н = 27546,68 * 0,67 = 18456,28$
4) $С_Н = 34132,65 * 0,67 = 22870,00$

Розрахуємо повнувартість розробки за варіантами:

1) $С_{ПП} = 11334,00 + 2493 + 40332,30 + 27022,64 = 81181,94$
2) $С_{ПП} = 13183,00 + 2900,00 + 122236,17 + 81898,23 = 108281,14$
3) $С_{ПП} = 7741,00 + 1703,00 + 27546,68 + 18456,28 = 55446,96$
4) $С_{ПП} = 9592,00 + 2110,00 + 34132,65 + 22870,00 = 68704,65$

4.4 Вибір кращого варіанта ПП техніко-економічного рівня

$К_{я1} = 1,6 + 0,96 + 1,54 + 1,42 + 1,02 = 6,54$

$К_{я2} = 1,6 + 0,96 + 1,9 + 1,42 + 1,02 = 6,9$

$К_{я3} = 1,6 + 0,96 + 1,54 + 1,42 + 0.3 = 5,82$

$К_{я4} = 1,6 + 0,96 + 1,9 + 1,42 + 0.3 = 6,18$

$$К_{ТЕР1} = \frac{6,54}{81181,94} = 8,06 * 10^{-5}$$

$$К_{ТЕР2} = \frac{6,9}{108281,14} = 6,37 * 10^{-5}$$

$$К_{ТЕР3} = \frac{5,82}{55446,96} = 10,49 * 10^{-5}$$

$$К_{ТЕР4} = \frac{6,18}{68704,65} = 9 * 10^{-5}$$

Висновки до розділу 4

Отже, враховуючи всі дослідження, щоописанівище, можна сказати, що 3 варіант реалізації є найбільш оптимальним зі сторони якісно-економічної оцінки. Його коефіцієнт техніко-економічного рівня складає $10,49 * 10^{-5}$.

Розробка цього варіанту передбачає такіобов'язковіз авдання як:

1) Введення даних з файлу
2) Модель з попереднім визначенням коефіцієнтів
3) Вивід результатів на екран

Серед завдань між якими ставився вибір в даному варіанті реалізовані такі завдання: вивід за допомогою графіку; реалізація без кешування даних.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На основі отриманих даних компанії «LendingClub» за 2007-2020 роки було побудовано систему прийняття рішень. Отримана система сформована на основі моделей машинного навчання і може бути використана компанією для ухвалення рішення про видачу кредиту фізичній особі в залежності від її даних. Однак модель машинного навчання, незалежно від точності її прогнозування, не може слугувати єдиним аргументом при прийнятті рішення. Річ у тім, що моделі показали максимальну точність лише 63%, що є доказом того, що неможливо взяти до уваги усі обставини і передумови – для двох випадків з однаковою передісторію один може виявитися дефолтом. У цьому випадку слід покладатися на досвід і професійну інтуїцію кредитора, що залишає місце для вдосконалення моделей. Подальший розвиток машинного навчання дозволяє проектувати алгоритми для аналізу якомога більшої кількості факторів, щоб робити точніші прогнози.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kelleher J.D.. Fundamentals of Machine Learning for Predictive Data Analytics: Algorithms, Worked Examples, and Case Studies / Kelleher J.D., Namee B.M, D'Arcy A. – The MIT Press, 2015. – 624 p.
2. Eremenko K. Data Science A-Z: Real-Life Data Science Exercises Included [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: https://www.udemy.com/course/datascience/, вільний.
3. Eremenko K. Machine Learning A-Z: Hands-On Python & R In Data Science / Eremenko K., de Ponteves H. [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: https://www.udemy.com/course/machinelearning/, вільний.
4. Lending Club Loan Data [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: https://www.kaggle.com/wendykan/lending-club-loan-data, вільний.

ДОДАТОК А ЛІСТИНГ ПРОГРАМИ

```
import numpy as np
import matplotlib.pyplot as plt
import pandas as pd
from sklearn.model_selection import train_test_split
from sklearn.preprocessing import StandardScaler, LabelEncoder, OneHotEncoder
from sklearn.compose import ColumnTransformer
from sklearn.ensemble import RandomForestClassifier
from sklearn.metrics import confusion_matrix
from sklearn.naive_bayes import GaussianNB
from sklearn.metrics import roc_curve

PATH = 'C:\\Users\\loste\\Desktop\\data\\Loans_final.csv'

dataset = pd.read_csv(PATH)

y_default = dataset[dataset['loan_status'] == 1]
n_paid = dataset[dataset['loan_status'] == 0].sample(n=len(y_default))
dataset = y_default.append(n_paid)

X = dataset.iloc[:, 1:-1].values
```

```
y = dataset.iloc[:, 11].values



labelencoder_X = LabelEncoder()
X[:, 1] = labelencoder_X.fit_transform(X[:, 1])
X[:, 3] = labelencoder_X.fit_transform(X[:, 3])

ct = ColumnTransformer(
    [('one_hot_encoder', OneHotEncoder(categories='auto'), [4, 6, 7])],
    remainder='passthrough')
X = ct.fit_transform(X)

X_train, X_test, y_train, y_test = train_test_split(X, y, test_size = 0.25)

sc = StandardScaler()
X_train = sc.fit_transform(X_train)
X_test = sc.transform(X_test)

# classifier = RandomForestClassifier(n_estimators = 300, criterion = 'entropy')
# classifier.fit(X_train, y_train)
```

```
classifier = GaussianNB()

classifier.fit(X_train, y_train)


y_pred = classifier.predict(X_test)


cm = confusion_matrix(y_test, y_pred, normalize='pred')



use [LoanData]

go


if object_id('Loans_bin') is not null

drop table [Loans_bin]


create table [Loans_bin]

(

        [row_number]            int identity(1,1),

        [loan_amnt]             float,

        [term]                  varchar(10),

        [int_rate]              float,

        [installment]           float,

        [grade]                         varchar(2),
```

```
	[sub_grade]		varchar(2),
	[emp_length]		varchar(10),
	[home_ownership]varchar(10),
	[annual_inc]		float,
	[verification_status] varchar(20),
	[purpose]		varchar(20),
	[dti]			float,
	[delinq_2yrs]		int,
	[loan_status_bin]	int

)

truncate table [Loans_bin]

insert into [Loans_bin]
(
	[loan_amnt],
	[term],
	[int_rate],
	[installment],
	[grade],
	[sub_grade],
```

```
        [emp_length],
        [home_ownership],
        [annual_inc],
        [verification_status],
        [purpose],
        [dti],
        [delinq_2yrs],
        [loan_status_bin]
)
select
        [loan_amnt],
        [term],
        [int_rate],
        [installment],
        [grade],
        [sub_grade],
        [emp_length],
        [home_ownership],
        [annual_inc],
        [verification_status],
        [purpose],
        [dti],
```

```
        [delinq_2yrs],
        case when [loan_status] = 'Fully Paid' then 0
                        when [loan_status] = 'Charged Off' then 1
                        when [loan_status] = 'Default' then 1
                        end as loan_status_bin

from [Loans_no_current]
```

ДОДАТОК Б ДЕМОНСТАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ

Система прийняття рішень в кредитуванні на основі методів машинного навчання

Роботу виконав
Печериця Віктор
гр. КА-64

Науковий керівник проф., д. т. н. В. Я. Данилов
Консультант проф., д. т. н. А. Б. Качинський

Структура дослідження

- Об’єкт дослідження – **кредитні випадки**, представлені статистичними даними
- Предмет дослідження – **процес аналітичного прогнозування**, що полягає у реалізації методів обробки статистичних даних і моделей машинного навчання на основі цих статистичних даних, а також аналізу результатів
- Мета роботи – побудова **системи прийняття рішень** для прогнозування результату кредиту на основі методів машинного навчання

Актуальність

3

У 3-му кварталі 2019 р. **світовий борг** зріс до нового історичного максимуму у **$253 трлн**, що складає більше **320% світового ВВП**

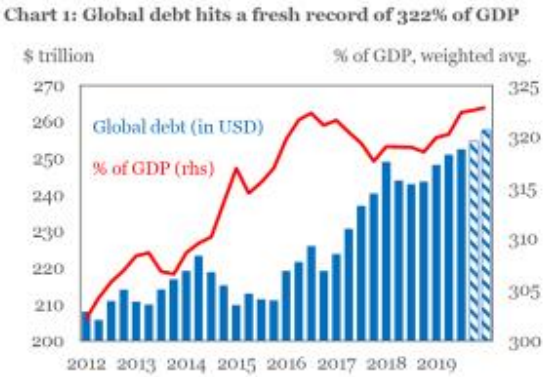

Джерело: IFF (Інститут міжнародних фінансів США)

Дані про кредитні випадки

4

LendingClub

Сан-Франциско, Каліфорнія

$10,8 млрд кредитів щороку у 2018 р.

Незабезпечений кредит
$1 000 - $40 000 на 3 роки

Станом на 2015 рік, **середній позичальник** має:

credit score	699
дохід	$74 000
кредит	$14 500
ставка	14,08%

Джерело: сайт компанії lendingclub.com

Аналітичне прогнозування

5

Процес аналітичного прогнозування складається з трьох основних частин:

1. Підготовка даних
2. Моделювання
3. Аналіз результатів

Дані про кредитні випадки

6

1. Підготовка даних

1	1	2500	36 months	13.56	84.92	C	C1	10+ years	RENT	55000	Not Verified	debt_consolidation	18.24	0	Current
2	2	30000	60 months	18.94	777.23	D	D2	10+ years	MORTGAGE	90000	Source Verified	debt_consolidation	26.52	0	Current
3	3	5000	36 months	17.97	180.69	D	D1	6 years	MORTGAGE	59280	Source Verified	debt_consolidation	10.51	0	Current
4	4	4000	36 months	18.94	146.51	D	D2	10+ years	MORTGAGE	92000	Source Verified	debt_consolidation	16.74	0	Current
5	5	30000	60 months	16.14	731.78	C	C4	10+ years	MORTGAGE	57250	Not Verified	debt_consolidation	26.35	0	Current
6	6	5550	36 months	15.02	192.45	C	C3	10+ years	MORTGAGE	152500	Not Verified	credit_card	37.94	0	Current
7	7	2000	36 months	17.97	72.26	D	D1	4 years	RENT	51000	Source Verified	debt_consolidation	2.4	0	Current
8	8	6000	36 months	13.56	203.79	C	C1	10+ years	RENT	65000	Source Verified	credit_card	38.1	0	Current
9	9	8000	36 months	17.97	180.69	D	D1	10+ years	MORTGAGE	63580	Source Verified	debt_consolidation	21.16	0	Current
10	10	8000	36 months	14.47	206.44	C	C2	< 1 year	OWN	300000	Not Verified	debt_consolidation	17.43	1	Current
11	11	3500	36 months	22.35	211.09	D	D5	< 1 year	MORTGAGE	90000	Not Verified	credit_card	15.84	1	Current
12	12	25000	60 months	11.31	610.13	B	B3	2 years	MORTGAGE	70000	Not Verified	credit_card	22.01	0	Current
13	13	11200	36 months	5.19	337.85	A	A4	10+ years	MORTGAGE	65000	Not Verified	credit_card	23.8	0	Current
14	14	6000	36 months	17.97	214.9	D	D1	4 years	MORTGAGE	154000	Source Verified	debt_consolidation	28.78	2	Current
15	15	22000	60 months	12.85	500.28	B	B5	10+ years	MORTGAGE	65000	Source Verified	debt_consolidation	11.19	0	Current
16	16	3600	36 months	16.14	126.3	C	C4	10+ years	MORTGAGE	80000	Verified	debt_consolidation	13.63	0	Current
17	17	7000	36 months	12.85	235.8	B	B5	4 years	MORTGAGE	102500	Not Verified	house	15.2	0	Current
18	18	25000	60 months	16.91	620.11	C	C5	10+ years	MORTGAGE	23570	Not Verified	debt_consolidation	6.26	0	Current
19	19	16000	60 months	20.89	431.67	D	D4	4 years	MORTGAGE	120000	Not Verified	credit_card	27.57	1	Current
20	20	10000	60 months	14.47	305.67	C	C2	10+ years	MORTGAGE	75000	Not Verified	debt_consolidation	26.16	0	Current
21	21	10000	36 months	13.56	339.65	C	C1	< 1 year	MORTGAGE	65000	Not Verified	credit_card	10.62	0	Current
22	22	13000	36 months	14.47	447.29	C	C2	10+ years	MORTGAGE	55000	Verified	credit_card	18.56	0	Current
23	23	9600	36 months	23.4	373.62	E	E1	9 years	RENT	65000	Not Verified	credit_card	23.01	1	Current
24	24	2500	36 months	20.89	131.67	D	D4	10+ years	MORTGAGE	40000	Source Verified	car	9.09	0	Current
25	25	16000	60 months	26.31	481.99	E	E4	< 1 year	RENT	33000	Source Verified	credit_card	33.62	0	Current
26	26	15000	60 months	14.47	352.69	C	C2	n/a	MORTGAGE	30000	Source Verified	debt_consolidation	41.6	0	Current
27	27	13000	36 months	23.4	505.95	E	E1	2 years	MORTGAGE	99000	Verified	other	38.73	0	Current
28	28	23000	60 months	20.89	620.01	D	D4	5 years	RENT	68107	Source Verified	debt_consolidation	0.52	0	Current
29	29	8000	36 months	23.4	311.35	E	E1	10+ years	OWN	43000	Source Verified	debt_consolidation	33.24	0	Current
30	30	32075	60 months	11.8	710.28	B	B4	10+ years	MORTGAGE	150000	Not Verified	credit_card	22.21	0	Current
31	31	12000	60 months	13.56	276.49	C	C1	< 1 year	MORTGAGE	40000	Not Verified	debt_consolidation	19.23	0	Current
32	32	10000	60 months	19.82	264.5	D	D3	10+ years	MORTGAGE	80000	Not Verified	debt_consolidation	26.67	0	Current
33	33	16000	60 months	17.97	406.04	D	D1	5 years	MORTGAGE	51000	Not Verified	debt_consolidation	21.91	0	Current

Таблиця має **2 260 000** записів

Поля таблиці:

1. Розмір кредиту
2. Срок кредиту
3. Відсоткова ставка
4. Щомісячний платіж
5. Клас

   (A, B, C, D, E, F, G)
6. Субклас

   (A1 – A5, B1 – B5, … G1 – G5)

Дані про кредитні випадки

7

1. Підготовка даних

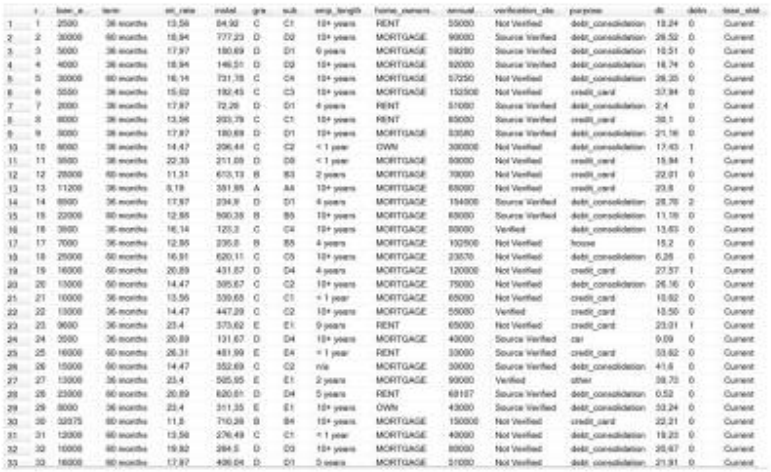

	i	loan_a	term	int_rate	instal	grа	sub	emp_length	home_owners	annual	verification_sta	purpose	dti	delin	loan_stat
1	1	2500	36 months	13,56	84,92	C	C1	10+ years	RENT	55000	Not Verified	debt_consolidation	18,24	0	Current
2	2	30000	60 months	18,94	777,23	D	D2	10+ years	MORTGAGE	90000	Source Verified	debt_consolidation	26,52	0	Current
3	3	5000	36 months	17,97	180,69	D	D1	6 years	MORTGAGE	59280	Source Verified	debt_consolidation	10,51	0	Current
4	4	4000	36 months	18,94	146,51	D	D2	10+ years	MORTGAGE	92000	Source Verified	debt_consolidation	16,74	0	Current
5	5	30000	60 months	16,14	731,78	C	C4	10+ years	MORTGAGE	57250	Not Verified	debt_consolidation	26,35	0	Current
6	6	5550	36 months	15,02	192,45	C	C3	10+ years	MORTGAGE	152500	Not Verified	credit_card	37,94	0	Current
7	7	2000	36 months	17,97	72,26	D	D1	4 years	RENT	51000	Source Verified	debt_consolidation	2,4	0	Current
8	8	8000	36 months	13,56	203,79	C	C1	10+ years	RENT	65000	Source Verified	credit_card	38,1	0	Current
9	9	9000	36 months	17,97	180,69	D	D1	10+ years	MORTGAGE	63580	Source Verified	debt_consolidation	21,16	0	Current
10	10	8000	36 months	14,47	206,44	C	C2	< 1 year	OWN	300000	Not Verified	debt_consolidation	17,43	1	Current
11	11	3600	36 months	22,35	211,09	D	D5	< 1 year	MORTGAGE	90000	Not Verified	credit_card	15,94	1	Current
12	12	28000	60 months	11,31	613,13	B	B3	2 years	MORTGAGE	70000	Not Verified	credit_card	22,01	0	Current
13	13	11200	36 months	8,19	351,85	A	A4	10+ years	MORTGAGE	68000	Not Verified	credit_card	23,8	0	Current
14	14	8000	36 months	17,97	284,9	D	D1	4 years	MORTGAGE	154000	Source Verified	debt_consolidation	28,76	2	Current
15	15	22000	60 months	12,55	500,28	B	B5	10+ years	MORTGAGE	65000	Source Verified	debt_consolidation	11,19	0	Current
16	16	3600	36 months	16,14	125,3	C	C4	10+ years	MORTGAGE	80000	Verified	debt_consolidation	13,63	0	Current
17	17	7000	36 months	12,55	235,6	B	B5	4 years	MORTGAGE	102500	Not Verified	house	15,2	0	Current
18	18	25000	60 months	16,91	620,11	C	C5	10+ years	MORTGAGE	23570	Not Verified	debt_consolidation	6,26	0	Current
19	19	16000	60 months	20,89	431,87	D	D4	4 years	MORTGAGE	120000	Not Verified	credit_card	27,57	1	Current
20	20	10000	60 months	14,47	395,67	C	C2	10+ years	MORTGAGE	75000	Not Verified	debt_consolidation	26,16	0	Current
21	21	10000	36 months	13,56	339,63	C	C1	< 1 year	MORTGAGE	65000	Not Verified	credit_card	10,62	0	Current
22	22	13000	36 months	14,47	447,29	C	C2	10+ years	MORTGAGE	55000	Verified	credit_card	18,50	0	Current
23	23	9600	36 months	23,4	373,62	E	E1	9 years	RENT	65000	Not Verified	credit_card	23,01	1	Current
24	24	3000	36 months	20,89	121,67	D	D4	10+ years	MORTGAGE	40000	Source Verified	car	9,09	0	Current
25	25	16000	60 months	26,31	481,99	E	E4	< 1 year	RENT	33000	Source Verified	credit_card	33,62	0	Current
26	26	15000	60 months	14,47	352,69	C	C2	n/a	MORTGAGE	30000	Source Verified	debt_consolidation	41,6	0	Current
27	27	13000	36 months	23,4	505,95	E	E1	2 years	MORTGAGE	90000	Verified	other	38,73	0	Current
28	28	23000	60 months	20,89	620,01	D	D4	5 years	RENT	68107	Source Verified	debt_consolidation	0,53	0	Current
29	29	8000	36 months	23,4	311,35	E	E1	10+ years	OWN	43000	Source Verified	debt_consolidation	33,24	0	Current
30	30	32075	60 months	11,8	710,28	B	B4	10+ years	MORTGAGE	150000	Not Verified	credit_card	22,21	0	Current
31	31	12000	60 months	13,56	276,49	C	C1	< 1 year	MORTGAGE	40000	Not Verified	debt_consolidation	19,23	0	Current
32	32	10000	60 months	19,82	264,5	D	D3	10+ years	MORTGAGE	80000	Not Verified	debt_consolidation	26,67	0	Current
33	33	16000	60 months	17,97	406,04	D	D1	0 years	MORTGAGE	31000	Not Verified	debt_consolidation	21,91	0	Current

Таблиця має **2 260 000** записів

Поля таблиці:

7. Термін працевлаштування
8. Тип житла (іпотека, оренда, власність)
9. Дохід
10. Статус верифікації доходу
11. Ціль кредиту
12. Борг/дохід
13. Кількість кредитних правопорушень
14. Статус кредиту

Дані про кредитні випадки

8

1. Підготовка даних

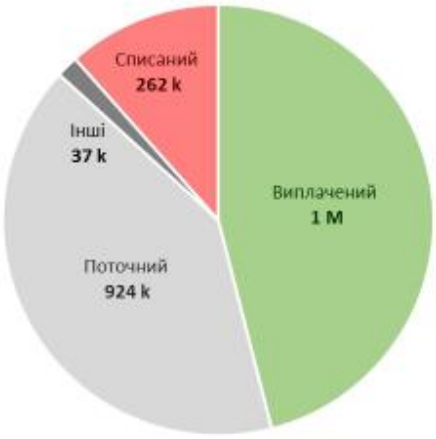

Розподіл статусів кредитів

Дані про кредитні випадки

9

1. Підготовка даних

Інші:

1. Прострочений (16 – 120 дн.)
2. У пільговому періоді
3. Не відповідає кредитній політиці
4. Дефолт

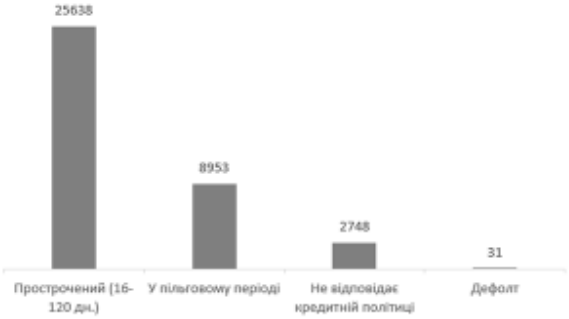

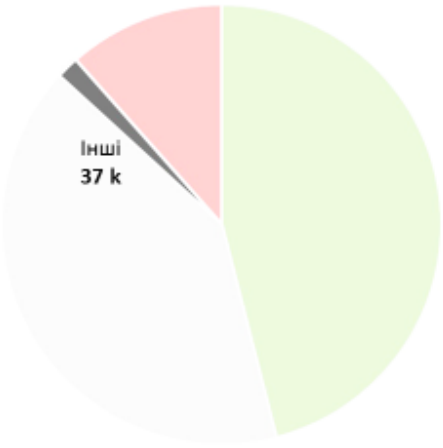

Дані про кредитні випадки

10

1. Підготовка даних

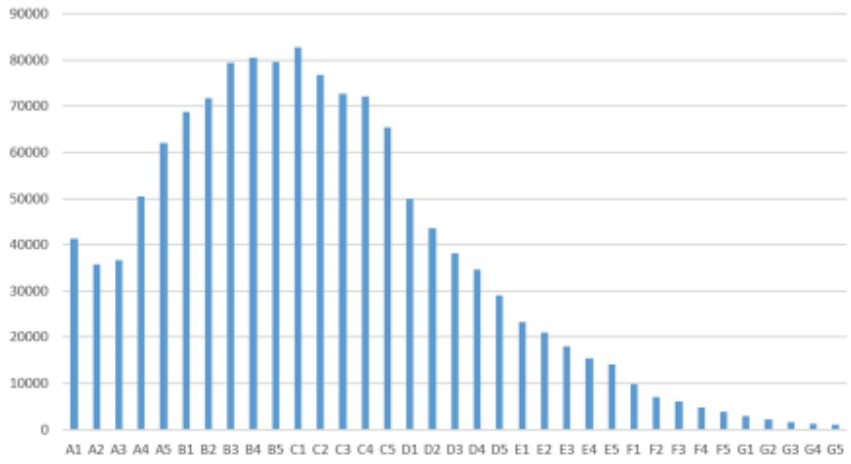

Розподіл субкласів кредитів

Дані про кредитні випадки

11

1. Підготовка даних

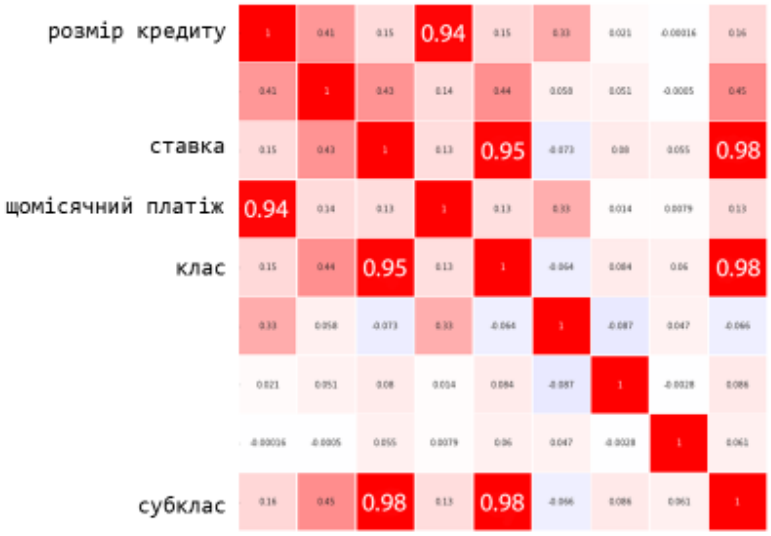

Кореляційна матриця

Моделювання

12

Дерева рішень

Будемо використовувати модель **Random Forest**

1. Обрати кількість дерев n

n разів

2. Вибрати випадкову кількість k точок із вибірки
3. Побудувати **дерево рішень** на основі вибраних точок

4. Для отримання класу нової точки,
   спрогнозувати цю точку **кожним** із n дерев
   і присвоїти їй той клас, що був обраний **найбільше**

Алгоритм побудови моделі

Моделювання

13

Наївна модель Байєса

$$P(t = l \mid q_1, \dots q_m) = \frac{P(q_1, \dots q_m \mid t = l)\, P(t = l)}{P(q_1, \dots q_m)}$$

$P(t = l)$ – ймовірність того, що цільова ознака t приймає значення l

$P(q_1, \dots q_m)$ – сумісна ймовірність того, що описові ознаки $q_1, \dots q_m$ приймуть конкретний набір значень

$P(q_1, \dots q_m \mid t = l)$ – умовна ймовірність того, що описові ознаки приймуть конкретний набір значень, за умови що цільова ознака t приймає значення l

Аналіз результатів

14

Random Forest (10 дерев)

	0	1
0	0.814662	0.607929
1	0.185338	0.392071

Наївна модель Байєса

	0	1
0	0.844806	0.650699
1	0.155194	0.349301

Матриці похибок для **незбалансованої** вибірки

Аналіз результатів

15

Random Forest

	0	1
0	0.59714	0.372967
1	0.40286	0.627033

10 дерев

	0	1
0	0.627457	0.367237
1	0.372543	0.632763

50 дерев

Наївна модель Байеса

	0	1
0	0.638528	0.385054
1	0.361472	0.614946

Матриці похибок для **збалансованої** вибірки

Аналіз результатів

16

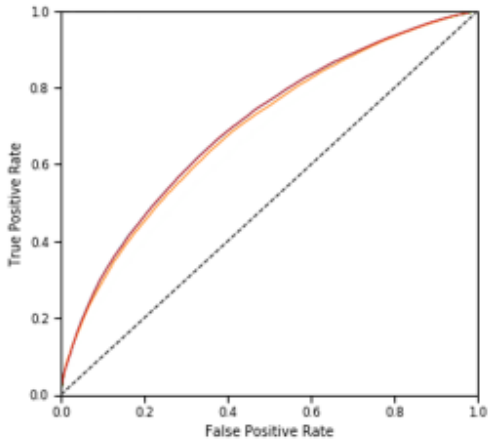

ROC-криві моделей

Система прийняття рішень

Дякую за увагу!

Роботу виконав
Печериця Віктор
гр. КА-64

Науковий керівник проф., д. т. н. В. Я. Данилов
Консультант проф., д. т. н. А. Б. Качинський